

BALANÇ DE LA JURISPRUDÈNCIA DEL TRIBUNAL SUPREM 1979-2019*

Agustí Pou Pujolràs**

Resum

Aquest text recull les principals novetats jurisprudencials del Tribunal Suprem en matèria de dret lingüístic que s'han produït els últims 40 anys.

Paraules clau: dret lingüístic; política lingüística; normalització lingüística; jurisprudència; Tribunal Suprem; Direcció General dels Registres i del Notariat.

A REVIEW OF THE JURISPRUDENCE OF THE SUPREME COURT OF SPAIN 1979-2019*

Abstract

This article summarises the main language law-related milestones in the jurisprudence of the Supreme Court of Spain over the last 40 years.

Keywords: language law; language policy; language normalisation; Supreme Court; Directorate General for Registries and Notary Affairs.

---

* Aquest balanç recull en part el meu treball: Pou Pujolràs, Agustí. (2017). La jurisprudència del Tribunal Suprem en matèria lingüística: novetats a partir de la STC 31/2010. Dins Anna Maria Pla Boix (coord.), *Reptes del dret lingüístic català* (p. 81-121). Barcelona: Institut d'Estudis de l'Autogovern.

** Agustí Pou Pujolràs, professor associat de filologia catalana de la Universitat de Barcelona. agustipou@ub.edu

Citació recomanada: Pou Pujolràs, Agustí. (2019). Balanç de la jurisprudència del Tribunal Suprem. 1979-2019. *Revista de Llengua i Dret, Journal of Language and Law*, 72, 304-330. <https://doi.org/10.2436/rld.i72.2019.3379>

Sumari

- 1 Introducció
- 2 Ensenyament
- 3 L'ús institucional
  - 3.1 Català/valencià: denominació i unitat de la llengua
  - 3.2 Nacionalitat
  - 3.3 Ús de la llengua oficial pròpia en les actuacions de les administracions públiques
    - 3.3.1 Administració local
    - 3.3.2 Administració autonòmica
    - 3.3.3 Administració de l'Estat
  - 3.4 Garanties lingüístiques en el dret de defensa i ús de la llengua pròpia en les actuacions judicials
  - 3.5 Valoració de l'acreditació del coneixement de la llengua oficial pròpia en l'accés a llocs de treball públic
  - 3.6 Específicament, valoració de la llengua oficial pròpia en la provisió de places en l'àmbit de la justícia
  - 3.7 La no valoració de la llengua oficial pròpia en l'accés a les professions jurídiques
- 4 El món socioeconòmic
  - 4.1 Marques
  - 4.2 Etiquetatge
  - 4.3 La llengua en contractes privats
- 5 Els mitjans de comunicació i el sector audiovisual
  - 5.1 Ajuts a obres audiovisuals o cinematogràfiques en llengua pròpia
  - 5.2 Dret a rebre la informació en castellà
  - 5.3 Compliment del règim lingüístic en les concessions
  - 5.4 Espai audiovisual català-valencià
  - 5.5 Televisió digital terrestre
  - 5.6 Obligació de finançament d'obres audiovisuals
- 6 La toponímia
- 7 Altres qüestions
  - 7.1 Versions lingüístiques del dret de la Unió Europea
  - 7.2 Acreditació dels coneixements de la llengua en els processos selectius
  - 7.3 Convalidació d'estudis de traducció i interpretació per a l'habilitació de traductor i intèrpret jurat
- Conclusions

1 Introducció

Les resolucions dels alts tribunals sobre els aspectes de la regulació lingüística que es conflictualitzen constitueixen un element imprescindible per tenir una visió de l'aplicació de les normatives, però també de les tensions sociopolítiques que hi ha darrere d'aquestes i de l'èxit i les dificultats de les polítiques lingüístiques que s'instrumenten mitjançant la regulació jurídica de la llengua.

El recorregut de la jurisprudència del Tribunal Suprem (TS) que segueix reflecteix les grans línies en les decisions que ha adoptat el Tribunal en aquesta matèria. Presentem la jurisprudència dividida en blocs temàtics (ensenyament, ús institucional, àmbit socioeconòmic, mitjans i sectors audiovisuals i toponímia), dividits, quan cal, en subapartats. Sovint l'aproximació del TS a la realitat del plurilingüisme té enfocaments diferents depenent de l'àmbit de què es tracti. De tota manera, s'ha volgut emfatitzar especialment la dimensió evolutiva d'aquesta jurisprudència: des d'uns inicis en què l'alt tribunal evidencia una gran insensibilitat respecte de les llengües oficials, que va derivant cap a una relativa acceptació i comprensió progressiva del fet multilingüe, fins a una certa involució en períodes més recents.

Cal notar, també, l'influx importantíssim de la jurisprudència constitucional en la doctrina del TS, a vegades amb desajustos, contradiccions i, sobretot, aplicacions en excés literalistes, però al capdavant seguint substancialment el rumb que ha marcat el Tribunal Constitucional (TC).

Finalment, advertim també que, juntament amb la doctrina del TS, incorporem algunes de les línies més rellevants que ha seguit la Direcció General dels Registres i del Notariat, sobretot pel que fa al tractament registral, en relació amb el vessant lingüístic, de noms i cognoms personals, dels assentaments registrals i de l'adquisició de la nacionalitat.

2 Ensenyament

Els usos i els drets lingüístics a l'ensenyament, sobretot el no universitari, constitueixen l'espai amb una conflictivitat judicial més notable. En línies generals, la litigiositat en aquest àmbit es focalitza en el qüestionament del model lingüístic a l'escola de les comunitats autònomes amb llengua pròpia, sobretot Catalunya i, en menor mesura, el País Valencià, i es pot dividir en tres períodes:

1r. Des de les primeres sentències fins a la resolució de la qüestió d'inconstitucionalitat sobre la Llei de normalització lingüística de 1983 amb la STC 337/1994. En aquest període es passa d'una negació pràcticament absoluta de l'ensenyament que no sigui en castellà a acceptar l'ensenyament en les llengües pròpies i a interpretar que els articles 14 i 27 de la Constitució espanyola (CE) no generen un dret il·limitat a rebre l'ensenyament en castellà.

2n. Des de 1994 fins a la STC 31/2010. En essència s'avalua el model de conjunció lingüística aplicat a Catalunya i l'ús del català com a llengua vehicular. Hi ha un llarg període en què, tot i algunes impugnacions, la legislació autonòmica que opta per la centralitat del català i altres llengües oficials pròpies en el sistema educatiu té empara en aquesta doctrina.

3r. A partir de la interpretació que el TS fa de la STC 31/2010 es qüestiona el model lingüísticoeducatiu català (amb el català com a llengua vehicular), es reconeix un dret a rebre part de l'ensenyament en castellà i es desdibuixa l'organització lingüística de l'ensenyament com una qüestió que és bàsicament competència de la comunitat autònoma.

El camí jurisprudencial cap a la normalitat de l'ús de les llengües diferents del castellà a l'ensenyament, doncs, no va ser fàcil. Dues van ser les línies argumentals restrictives, en un moment en què la normativa sobre aquests usos era incipient. D'una banda, l'afirmació del dret indiscriminat dels pares a determinar que l'alumne rebi l'ensenyament en castellà va ser la primera resposta que oferí el TS a la introducció del català en aquest àmbit. Així la primerenca [STS de 21 d'abril de 1980](#) indicava que “no parece sean menester muchos razonamientos para concluir que [...] se quebranta el fundamental derecho a la educación, incluso cabe decir que hasta el máximo limite [*sic*] de negarlo del modo más absoluto, cuando la enseñanza se

imparte en un idioma distinto de la oficial lengua española”, sense que tot això vagi “contra el respeto que por un igual merecen las demás lenguas españolas en todas sus posibilidades”.

I de l'altra, la dificultat per aconseguir que la competència lingüística en la llengua oficial pròpia sigui un instrument normatiu reconegut i emparat pels tribunals. Entre les primeres resolucions que reporten les cròniques trobem la [STS de 9 de febrer de 1984](#), que enjudicia una ordre de la Generalitat que limita l'entrada de docents que no sàpiguen la llengua pròpia (no poden venir de fora de la comunitat més funcionaris dels funcionaris docents de la comunitat que hagin demanat plaça fora). El TS ho considera discriminatori. Un altre exemple és la [STS de 12 de juny de 1987](#), en aquest cas relativa a l'ensenyament universitari, en què Tribunal ratifica l'anul·lació de l'acord de la Universitat de València pel qual donava l'opció als professors de fer les classes en català o en castellà a partir de segon de llicenciatura, per vulneració de l'article 27 i 14 de la CE.

A partir d'aquí i al llarg dels anys 80 i principis dels 90, i ja desplegant-se les lleis de normalització i la normativa educativa, arran de diferents casos, el TS va configurant els usos i els drets lingüístics en l'àmbit educatiu d'una manera molt més ponderada, a partir, sobretot, dels conflictes sorgits arran del rebuig d'alguns pares de rebre l'ensenyament en català/valencià. Davant l'al·legació de l'article 14 de la CE, per discriminació per raó de llengua, o de l'article 27, relatiu al dret a l'educació, el TS perfila aquests drets com a no il·limitats i estima que s'han de ponderar amb la raonabilitat d'escolaritzar en català o valencià en algunes assignatures i amb les dificultats organitzatives que ha d'afrontar l'Administració educativa. Així la [STS d'11 de maig de 1988](#) ratificava la sentència d'instància que resolvia la impugnació dels pares d'un nen perquè l'escola pública no tenia prou places en castellà i havia de fer assignatures en valencià. El TS sospesa l'article 14 davant la necessitat de les mesures organitzatives i creu que al nen no se li genera perjudici i no es trenca el principi d'igualtat, i més quan s'ofereixen places públiques en castellà en el mateix municipi. Tampoc no es contravé l'article 27 CE, ja que “en ningún caso se priva a los hijos de los actores de tal derecho, sino que únicamente se le [sic] somete a las posibilidades resultantes de unas medidas organizatorias suficientemente justificadas”. El dret a l'ensenyament en castellà hi és, però s'ha de conjugar amb els altres elements concurrents. S'hi aplica el mateix criteri que a la [STS de 2 de març de 1989](#) i la [de 16 de maig de 1990](#), que ja recull el criteri de la STC 195/1989 i que indica que “las diferencias de trato en materia de enseñanza en la lengua elegida por los padres no siempre resultan discriminatorias, por responder a una opción organizativa debidamente razonada”, o [la de 18 de juliol de 1991](#).

Tanmateix, la ponderació entre els drets i els béns concurrents porta a vegades a considerar que l'Administració educativa s'ha extralimitat, com en la [STS de 21 de febrer de 1994](#). El TS desestima un recurs de la Generalitat Valenciana contra una sentència del Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana que acollia el dret d'uns pares a escollir l'idioma castellà perquè en el moment de la matriculació al col·legi públic no se'ls informà que unes assignatures serien en valencià. El TS basa la vulneració del dret a l'educació a la falta d'informació i a la precipitació de la mesura, tot això malgrat les mesures individualitzades que es proposaven.

Tot i l'evolució apuntada, el TS planteja una qüestió d'inconstitucionalitat sobre diversos preceptes de la Llei de normalització lingüística de Catalunya, la qual queda avalada pel TC en la Sentència 334/1994. A partir d'aquí, amb certs matisos, el TS s'adapta a la doctrina constitucional, començant per la [STS de 13 de juliol de 1995](#), que resol el recurs en què s'havia suscitat el dubte de constitucionalitat i avala el règim lingüísticoescolar de la Llei de normalització i del decret de desplegament, en essència, en els termes següents:

- a) La Generalitat de Catalunya pot assegurar el deure de coneixement de les llengües oficials al final de l'ensenyament.
- b) Avala el sistema d'immersió en la mesura que és una qüestió competencial.
- c) Es pot estendre el català com a llengua vehicular, sense excloure el castellà (el TS postulava inicialment que hi havia el dret a escollir la llengua i, per tant, no es podia estendre).
- d) El català pot ser la llengua d'ús en la l'Administració educativa i en els centres.

e) Rètols i avisos: que siguin normalment en català no vol dir que siguin exclusius.

Igualment, la [STS de 17 d'abril de 1996](#) aprofundeix en la mateixa línia davant la sol·licitud d'escolarització només en castellà i nega que es vulnerin els articles 14 i 27 de la CE per l'escolarització amb el català com a llengua vehicular (excepte per als pares que ho havien demanat per a nens de menys de 7 anys, tal com ho preveia la Llei de política lingüística): a) l'article 27 no garanteix un dret il·limitat d'opció lingüística; b) tant el sistema de conjunció com de separació lingüística són constitucionals; c) la declaració del català com a llengua pròpia de l'ensenyament no és contrària a l'article 3 CE; d) el fet que el dret a rebre l'ensenyament en castellà es limiti al primer ensenyament no és contrari als art. 3, 14, 27 i 149.1.1 de la CE; e) l'article 27 de la CE no empara el dret a rebre tot l'ensenyament en castellà (no s'ha produït vulneració perquè no el reben exclusivament en català).

Igualment, la [STS de 25 d'octubre de 1994](#), en l'àmbit universitari, descarta la vulneració dels articles 3, 14 i 27 CE davant la demanda d'un estudiant que sol·licita l'examen d'Història del Dret en castellà i el professor s'ofereix a aclarir-l'hi individualitzadament o a fer-l'hi un altre dia. Aquesta sentència apunta dos elements importants: que l'organització lingüística de l'ensenyament és sobretot una qüestió competencial (seguint la jurisprudència del TC) i que el dret a l'ensenyament no es lesiona proporcionant una llengua comprensible.

En la mateixa línia d'aplicació de la STC 334/1994, trobem la [STS de 27 de març de 2000](#) (País Valencià), la [STS de 28 d'abril de 2000](#) (Galícia) i la [STS de 4 d'octubre de 2002](#) (Illes Balears). Aquesta darrera sentència rebutja el recurs que l'associació Plataforma per la Llengua Balear interposa contra el Decret de les Illes Balears que estableix el règim lingüístic de l'ensenyament no universitari. El TS considera que el Decret no vulnera cap dret fonamental i que, en instituir el català com a llengua pròpia de l'àmbit, desplega les previsions estatutàries sobre la llengua.

Cap a finals de la primera dècada de 2000, ja trobem resolucions que incideixen sobre impugnacions que demanen que el castellà sigui reintroduït de manera proporcional i equitativa com a llengua vehicular i que totes les comunicacions, circulars i documentació de l'Administració i del centre educatiu s'enviïn en castellà (ITS de 10 de setembre de 2009) o que es demani explícitament la llengua en què es vol rebre l'ensenyament en la preinscripció, amb el consegüent dret a rebre-l'hi (STS de 12 de desembre de 2008 i ITS d'1 d'octubre de 2009).

El TS dicta les [sentències de 9, 13 i 16 de desembre de 2010](#),¹ en què torna a reinterpretar la resolució constitucional i posa en qüestió el model lingüístic que en concret s'aplica a Catalunya, sobre la base de la doctrina de la STC 31/2010. La STS de 13 de desembre de 2010, per exemple, acollint aquesta doctrina i interpretant-la expansivament, reformula el dret a rebre l'ensenyament en castellà, en una clara involució respecte de les resolucions que partien de la STC 334/1994.

Les línies d'aquesta doctrina, doncs, són francament regressives: es prioritza el dret individual amb efectes sobre els altres alumnes i sobre el model legal; es lamina la competència de la Generalitat pel que fa al model lingüístic; se subjecta la legitimitat del català com a centre de gravetat del sistema al no assoliment dels objectius de la normalització lingüística, i, finalment, si aquesta fos assolida, caldria equiparar plenament les dues llengües a l'educació. El que era un model obert, la STC 31/2010 el qüestiona i el Tribunal Suprem hi estableix les limitacions.

A partir d'aquí el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya (TSJC), en execució dels mandats de les sentències del TS, circumscriu la necessitat d'adaptació del sistema al col·legi i al curs del fill o filla dels recurrents. El TS ho ratifica en entendre que "ha de interpretarse, en atención a la legitimación que correspondía al recurrente y al sentido de la petición que en su día dirigió a la Generalidad de Cataluña, como un reconocimiento de que el derecho que impetraba no se satisfacía con la prestación a sus hijos de una atención particularizada en castellano, sino con la entera transformación del sistema, de modo que sus hijos junto con sus condiscípulos, utilizaran, en la proporción que la Generalidad estimase conveniente, el castellano como lengua vehicular en la enseñanza, pero referido ese sistema al seguido en el colegio y curso en que los hijos del recurrente siguieran la enseñanza, tal como ha declarado el Auto objeto del presente recurso de casación" (STS 19 de febrer de 2013, FJ 6; també les STS de 26 de febrer, de 24 de setembre i

¹ Han anat seguint altres sentències, com les de 10 i 19 de maig de 2011, 12 de juny de 2012 o 19 de febrer de 2013.

de 19 de novembre de 2013). Es rebutja, doncs, l'atenció individualitzada, que estableix la Llei 12/2009, de 10 de juliol, d'educació de Catalunya, i imposa, sobrepassant el legislador autonòmic, un nou model que atribueix drets no previstos legalment. Per la seva banda, el TSJC adopta mesures cautelars en aquest sentit, que són ratificades pel TS (sentències del TS de 15 i 17 de gener, 10, 13, 14, 25, 26, 27 i 28 de febrer, 3 de març, 29 de maig o dues de 30 de juny, totes de 2014).

Dins el mateix context interpretatiu, però amb referència a un tema col·lateral, la [Sentència de 31 d'octubre de 2014](#) enjudicia un precepte del Decret de la Generalitat 155/2010, que atribueix als directors dels centres educatius la funció de garantir l'ús normal del català com a llengua vehicular de l'educació, administrativa i de comunicació (no esmenta el castellà). Tot i que la norma no fa menció del castellà, el TS hi reitera la doctrina sobre l'equilibri inexcusable de les dues llengües oficials. Així mateix, refusa també interposar una qüestió d'inconstitucionalitat sobre la Llei 12/2009, d'educació, de Catalunya, que dona cobertura a la disposició reglamentària impugnada, circumstància que redunda en la interpretació abusiva de la norma indicada.

Com a contrapunt, la [STS de 24 d'abril de 2012](#), que enjudicia les condicions de l'oferta de l'ensenyament de l'asturià en el marc del sistema educatiu del Principat d'Astúries, té en compte especialment les "millores" introduïdes per la legislació autonòmica sobre llengua i assenyalava que "esa mejora constituye el parámetro básico y marco de referencia a la hora de determinar la conformidad de la actuación administrativa" (FJ4). O també el TS manté una doctrina molt matisada pel que fa al dret a la llengua vehicular en castellà a la Comunitat Valenciana a la [Sentència de 7 d'octubre de 2011](#).

Finalment, el TSJC, davant la insistència de la representació de la Generalitat en l'atenció individualitzada i en el respecte al projecte lingüístic de les escoles que preveu la Llei d'educació catalana, rebutja aquesta atenció individualitzada i estableix un 25 % de la docència en castellà en el curs i classe del fill del recurrent, en l'assignatura o matèria de llengua castellana i, com a mínim, en una altra assignatura no lingüística de caràcter troncal, en considerar que aquesta és la proporció raonable per garantir el castellà com a llengua vehicular i mantenir el català com a "centre de gravetat".

Les [STS de 23 i de 28 d'abril de 2015](#) tanquen el cicle judicial amb la ratificació de les resolucions prèvies del TSJC, amb la qual cosa rebutgen la pretensió dels recurrents, que pretenien el dret a l'educació en castellà, i avalen el 25 % de docència en aquesta llengua en els termes descrits. Les sentències basen la fonamentació en el fet que la normalització del català encara no està assolida i, en aquest sentit, la proporció determinada pel TSJC és raonable en la mesura que conjumina la presència com a vehicular del castellà i l'objectiu legítim de l'Administració autonòmica d'inserir la determinació de la llengua dins del procés de normalització.

En conjunt, sense qüestionar el nucli del model lingüísticoeducatiu, es qüestionen alguns dels suports que el sustenten, i es passa de la concepció de la llengua vehicular com a qüestió de caràcter competencial a perfilar el castellà com a llengua vehicular sobre la base que hi ha un dret subjectiu a rebre-hi la docència.

Aquest activisme judicial contrasta amb la [Sentència d'11 de març de 2015](#), que resol la impugnació del Decret 70/2010, de 20 de maig, per al plurilingüisme en l'ensenyament no universitari de Galícia per part de la Real Academia Galega. Així, si en les resolucions sobre el model educatiu català es legitima la "substitució" del Govern autonòmic pel tribunal d'instància per tal de garantir un major ús vehicular del castellà mitjançant la fixació de percentatges d'ús docent en els centres afectats per les demandes judicials, enfront de la legislació de Catalunya, que prioritza l'ús del català, en relació amb el Decret gallec, el TS valida el criteri de "no ingerència" del tribunal d'instància en l'enjudiciament d'un reglament que redueix substancialment l'ús vehicular del gallec mitjançant la mateixa tècnica de fixació de percentatges d'ús, sense una empara clara en la normativa de rang legal aplicable a Galícia.

Tanmateix, pel que fa a la invocació del principi d'igualtat en l'ensenyament (art. 14 CE) i el dret a l'ensenyament en castellà (art. 27 CE) en la via especial de protecció de drets fonamentals, també cal advertir en les darreres sentències del TS una tendència a reprendre la doctrina que configura els drets educatius com a no il·limitats que ja tenia establerta anteriorment, tendència ja apuntada a les STS de 23 i 28 d'abril de 2015. Així, en la [STS de 14 de gener de 2016](#) (i en el mateix sentit en la [STS de 19 de novembre de 2013](#)),

s'indica que els drets dels ciutadans en relació amb el castellà a Catalunya no poden ser els mateixos que en d'altres llocs i que la igualtat de l'art. 14 CE no és entre les llengües, sinó entre les persones:

“Y si acaso el no expresado término de comparación fuese el tratamiento del castellano, debiera observarse que el derecho constitucional de igualdad se refiere a los españoles, referencia subjetiva en la que no se pueden incluir, como objeto de igualdad, las lenguas de uso de los mismos.”

Igualment, pel que fa al dret a l'ensenyament en castellà, la [STS de 28 d'abril de 2016](#) (que recull les [STS de 24 de setembre i 19 de novembre de 2013](#)) no el reconeix de manera indiscriminada i reconeix la competència de la Generalitat per determinar el percentatge d'ús de les llengües docents, si bé el condiciona a l'assoliment de la normalització del català i als límits del mínim del 25 % quan es demani.

3 L'ús institucional

Sota aquest epígraf s'apleguen la majoria de les resolucions del TS que fan referència a la llengua. Per la seva dimensió, sense perdre la perspectiva evolutiva de la jurisprudència, recollim les sentències ordenades en els blocs temàtics més rellevants.

3.1 Català/valencià: denominació i unitat de la llengua

Amb aquest títol englobem la jurisprudència del TS relativa als diferents àmbits en què s'ha posat en qüestió que català i valencià siguin una mateixa llengua, com ara en l'aprovació dels estatuts de les universitats, la normativa dels certificats administratius que acrediten el coneixement de la llengua pròpia, els processos selectius o la creació d'un espai audiovisual català. Com en els altres camps, el TS té una clara evolució, forçada per la jurisprudència constitucional.

La primera fase es dirimeix en l'àmbit de l'aprovació dels estatuts d'universitats valencianes. El TS nega l'equivalència català-valencià basant-se en criteris formalistes (l'Estatut d'autonomia valencià parla de *valencià*) i la consideració que la llibertat acadèmica i l'autonomia universitària no emparen que la institució acadèmica pugui fer esment d'aquesta equivalència avalada científicament.

Així la [STS de 4 de maig de 1990](#) ratifica l'anul·lació de la menció del valencià com a “acadèmicament català” que contienien els Estatuts de la Universitat d'Alacant: “sin que sea jurídicamente posible imponer el conocimiento y uso de la Lengua o Idioma catalán fuera del ámbito territorial de la Comunidad de Cataluña”, com la [STS de 20 de novembre de 1992](#), que anul·lava l'acord de la Universitat de València que convocava cursos de català. Aquí el TS indica que “no son criterios científicos los que se han de manejar en este pleito, sino parámetros jurídicos”. I en la mateixa perspectiva trobem la [STS de 28 d'octubre de 1994](#).

Aquesta doctrina va ser rebutjada per la STC 75/1997, de 21 d'abril, que en un recurs d'empara presentat per la Universitat de València va resoldre a favor de la menció “acadèmicament català”, en entendre que aquest ús forma part de la llibertat acadèmica de la universitat i que es tracta d'una denominació acceptada científicament, a més de recórrer a disposicions de la legalitat ordinària per evidenciar que l'equivalència és una realitat recollida també pel mateix ordenament.

A partir d'aquí el TS recull i aplica el criteri del TC. Així, la [STS de 19 de juny de 2006](#), o [les de 23 de setembre i 13 d'octubre de 2008](#) recullen la doctrina constitucional i revoquen el criteri de la Generalitat Valenciana, que no reconeixia la forma usada per les universitats que implicava la unitat de llengua.

Un segon àmbit en què es dirimeix l'equivalència efectiva de català-valencià és en la certificació administrativa del coneixement del valencià. La [STS de 15 de març de 2006](#) estableix una doctrina important pel que fa a la identificació de valencià i català com a llengua única. La resolució comporta l'anul·lació de l'Ordre que des de l'any 1995 impedia l'acreditació del coneixement del valencià davant les administracions de la Comunitat Valenciana amb els títols i certificats de català. Els criteris interpretatius del tribunal acullen els criteris apuntats per la sentència constitucional i estableixen la prevalença dels criteris científics per sobre de la literalitat de la denominació estatutària. Així, indica que valencià i català són denominacions d'una mateixa llengua, però a més assenyala la importància de la consideració unitària amb vista a la satisfacció

dels drets fonamentals dels articles 14 i 23.2 de la CE, atesa la funció d'aquests certificats per accedir a la funció pública en condicions d'igualtat. I finalment addueix un criteri de "pura racionalitat".

Un tercer camp ha estat l'accés a la funció pública, especialment la funció pública docent, en què el govern valencià ha negligit sistemàticament i durant anys la validesa del títol de Filologia Catalana en els processos selectius per accedir a places de docents. La [Sentència de 8 i, sobretot, les dues de 29 d'octubre de 2009](#) inicien la doctrina sobre aquesta qüestió. El TS avala l'equivalència jurídica de les titulacions de valencià i català i la necessitat que aquesta equivalència sigui plenament efectiva en l'acreditació d'idioma en el procés selectiu.

A partir d'aquí més de 50 resolucions, entre les sentències d'instància i les del TS, estableixen l'equiparació del títol de Filologia Catalana per accedir a les places de docència del valencià. Esmentem, per exemple, les [sentències del TS de 23 de febrer i de 10 de maig de 2011](#), o [la de 24 de juliol de 2012](#), en la qual el TS encara ha de recordar la doctrina establerta en la [STS de 15 de març de 2006](#):

"la equivalencia valenciano/catalán reconocida en los ámbitos académico y científico, según ha declarado la jurisprudencia, impone considerar cumplimentado el código correspondiente a la especialidad de 'valenciano' cuando en la solicitud se designa la especialidad a la que se opta con el vocablo catalán."

Finalment, per acabar aquest apartat sobre la unitat lingüística cal esmentar la importància des d'un punt de vista doctrinal de la [STS de 5 de desembre de 2012](#) (en el mateix sentit, la [STS de 31 d'octubre de 2014](#)), que resol el recurs presentat per l'Associació Cultural del País Valencià contra la sentència del TSJ que desestimava el recurs contra una sanció imposada per la Generalitat valenciana per la instal·lació de diversos repetidors de TV3. L'argumentació central del TS és d'índole competencial (l'àmbit de la sanció és propi de l'Estat, no de la comunitat autònoma), però fa pronunciaments valuosos sobre la necessitat de comunicació cultural i lingüística entre els territoris que comparteixen una mateixa llengua, la ineficàcia dels instrument posats a disposició per a aquest propòsit (convenis entre comunitats), així com referències a la iniciativa legislativa popular de la Televisió sense Fronteres, que va ser rebutjada pel Congrés dels Diputats, i a la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries.

3.2 Nacionalitat

La jurisprudència del TS sobre el requeriment de coneixement de l'idioma vinculat a l'adquisició de nacionalitat per residència avui està molt consolidada, però sorgeix en dates relativament recents. De fet, la llei espanyola no contenia cap menció específica sobre que els sol·licitants de nacionalitat haguessin d'acreditar el coneixement del castellà o de les altres llengües oficials. Només l'article 22.4 del Codi civil estableix, per als residents estrangers que vulguin adquirir la nacionalitat espanyola, al costat d'altres requisits, la necessitat de justificar "un grau suficient d'integració a la societat espanyola". Al seu torn, també en una menció ben escassa, l'article 220 del Reglament del Registre Civil estableix que en la sol·licitud en què s'insta la concessió o recuperació de la nacionalitat "s'ha d'indicar especialment: [...] 5è [...] si parla castellà o una altra llengua espanyola".

Troblem unes primeres resolucions del TS ([interlocutòria de 18 de febrer de 2004](#) o [STS de 28 de maig de 2004](#)) que ja indiquen el coneixement del castellà com a dada molt rellevant en la concessió de nacionalitat: "habla y entiende correctamente nuestra lengua y que se encuentra integrado en nuestra vida y costumbres". A partir d'aquí s'inicia una doctrina oscil·lant, molt tributària del cas concret, però que apunta cada cop de manera més insistent la necessitat de tenir les diferents competències en la llengua: entendre, parlar i escriure, a vegades fins i tot sense atendre gaire el grau d'alfabetització del sol·licitant de nacionalitat.

Esmentem la [interlocutòria TS de 22 d'octubre de 2015](#) (FJ 5è), que resumeix la doctrina:

"Así, la jurisprudencia ha señalado con reiteración que: '[...] la justificación del suficiente grado de integración en la sociedad por parte del solicitante de la nacionalidad, impuesta por el artículo 22.4 del Código Civil, exige el conocimiento por parte del interesado del idioma español, en grado suficiente no ya sólo para entenderlo, sino para hablarlo y facilitar con ello sus relaciones con terceros dentro del país en que pretende desenvolverse. Por tal razón, esa falta de conocimiento del idioma es causa suficiente para la denegación de la nacionalidad española [...]'] –entre otras, SSTS de 25 de febrero de 2010 y de 18 de julio de 2011."

2 Sobre la vinculació entre integració social i coneixement correcte de l'idioma, vegeu, entre moltes altres, també les interlocutòries

És interessant també veure com el TS fonamenta aquesta exigència en una raó politicoconstitucional com és la sobirania: “la nacionalidad es una expresión de la soberanía del Estado que concede un plus de derechos al particular, y que el conocimiento del idioma viene exigido por el artículo 3 de la Constitución, lo que impide que la falta de dominio adecuado de dicho idioma pueda permitir la concesión de la nacionalidad española” ([STS de 16 de març de 2011](#), però també en moltes altres, com les [STS de 14 i 24 de gener, 14 d'abril o 27 de juny de 2011](#)). Igualment, en aquest context es requereix el coneixement de castellà amb mencions com “la lengua” o “nuestra lengua” o “la lengua común” ([STS de 17 d'octubre de 2011](#), [ITS de 16 de juliol de 2015](#) o [Sentència de l'Audiència Nacional de 28 de novembre de 2014](#)), i s'obliden completament les altres llengües oficials. Aquestes pràcticament no s'han tingut en compte com a factor per acreditar la integració social o arrelament. Només permet que entrin de manera indirecta la previsió de l'article 63 de la Llei del Registre Civil (introduïda per una reforma feta per la Llei 2/2009, d'11 de desembre), en preveure amb caràcter potestatiu que l'interessat podia “aportar un informe emès per la comunitat autònoma a l'efecte d'acreditar la seva integració a la societat espanyola”.

Però, d'altra banda, la jurisprudència ha hagut de fer front a la imprecisió legal de no tenir uns paràmetres clars per valorar el coneixement que permet la integració social. El TS ha entès que el nivell exigít és “el conocimiento útil del idioma español que permite tener por existente la integración” ([STS de 16 d'octubre de 2011](#), entre moltes). Entre els criteris que de manera poc sistemàtica s'han anat decantant, destaquem que la competència oral és molt rellevant en la valoració, tot i que a vegades s'ha posat molt en relleu la capacitat de llegir i d'escriure; l'edat provecta del sol·licitant fa que el nivell d'exigència de la lectura i escriptura es rebaixi respecte dels sol·licitants més joves; el període de residència dilatat pot funcionar com a element negatiu si no s'acredita un bon coneixement de l'idioma castellà; l'analfabetisme no eximeix d'acreditar el coneixement, o la discapacitat psíquica o física a vegades s'ha valorat com a element eximent per tal de no produir la discriminació del sol·licitant i a vegades com a element que impedeix la integració i, per tant, l'accés a la nacionalitat.

Aquesta imprecisió ha fet un tomb a partir de la Llei 19/2015, de 13 de juliol, de mesures de reforma administrativa en l'àmbit de l'Administració de justícia i del Registre Civil, que en la disposició final setena, punt 3, estableix una prova de coneixement bàsic de llengua espanyola, nivell A2 o superior, del Marc comú europeu de referència per a les llengües, del Consell d'Europa, per als sol·licitants de nacionalitat per residència. D'aquesta manera, aquesta previsió normativa ha alliberat de forçar els criteris vagues i aproximatius que hem indicat, per bé que deixa obert el problema de les persones amb grau d'alfabetització escàs o el de les persones amb discapacitat no declarada judicialment.

3.3 Ús de la llengua oficial pròpia en les actuacions de les administracions públiques

En aquest bloc incloem l'evolució de les resolucions relatives, sobretot, a les regulacions de corporacions locals que regulen l'ús de la llengua oficial pròpia o hi incideixen. Cal notar que aquest ha estat un àmbit amb una gran impugnació, amb dos períodes clarament separables, corresponents a territoris diferents: un primer en què es resolen moltes impugnacions de la regulació de municipis bascos (segona meitat de la dècada dels 90) i un segon període, a partir de 2010 i amb la STC 31/2010 ja dictada, sobre corporacions catalanes.

A banda d'aquests dos blocs, hi ha altres usos, per exemple a les administracions autonòmiques, amb un volum inferior de litigiositat en seu del TS, atès que la conflictivitat se suscita sobretot davant del Tribunal Constitucional.

3.3.1 Administració local

Hi ha una resolució primerenca, la [STS de 12 de març de 1984](#), que resol sobre un acord de l'Ajuntament de la Corunya que aprovava l'ús del galleg com a idioma d'ús habitual i exclusiu de la corporació. El TS n'avalua l'anul·lació de diversos punts i adueix que, en absència encara de legislació autonòmica, sempre cal reconèixer a l'Estat la “competencia en la regulación del castellano en todo el Territorio del Estado” per de 10 de gener i 21 de febrer de 2013, o de 5 de novembre de 2015. Igualment, i sovint encara de manera més nítida, en nombroses sentències de l'Audiència Nacional el desconeixement o el coneixement deficient del castellà constitueix un motiu suficient o únic per denegar l'accés a la nacionalitat espanyola per residència per raó de la manca d'acreditació de la integració requerida a la societat (vegeu, entre moltes altres, les sentències de 17 de setembre, de 15 d'octubre, de 23 d'octubre, d'11 de desembre o de 23 de desembre de 2014).

garantir les condicions d'igualtat entre els espanyols, d'acord amb l'article 149.1.1 en relació amb el 153 de la CE. La línia interpretativa que apunta aquesta sentència s'anirà fent present en els enjudiciaments fins avui: l'Estat, sobretot al País Basc, s'erigeix en garantia de l'estatus del castellà (article 3.1 CE) i dels drets dels castellanoparlants davant de les iniciatives reguladores de les llengües pròpies a les administracions locals.

A partir d'aquí es despleguen totes les impugnacions de l'advocat de l'Estat contra les disposicions locals basques: així, entre les primeres, la [STS de 13 d'octubre de 1998](#) (exempcions tributàries per ús del basc) o la [STS de 14 d'octubre de 1998](#) (un acord molt de principis sobre ús i defensa de l'eusquera de l'Ajuntament de Beasain; el TS indica que no hi havia voluntat d'excloure el castellà). En canvi, la majoria de les resolucions sí que manté criteris favorables a l'Advocacia de l'Estat, bàsicament sobre dues línies argumentals. La primera, perquè determinats punts dels acords municipals donen certa prioritització o exclusivitat a l'eusquera en determinats àmbits, especialment els interns, com ara la [STS de 24 de maig de 1999](#). Criteris similars s'exposen a les [STS d'1 de juliol de 1999](#) (Ordenança de Mallabia), [STS de 26 de gener de 2000](#) (Lekeitio) o [STS de 9 d'octubre de 2000](#) (Alegia).

La segona línia es focalitza en la falta de competència municipal per regular aquesta matèria, com la [STS de 10 de febrer de 2000](#) (acord Baliarrain d'estatuts de mancomunitat de municipis *euskalduns*) o [de 27 d'octubre de 2000](#) (acord Aizarnazabal d'estatuts de mancomunitat de municipis *euskalduns*). En el mateix sentit apunten les STS de 12 de desembre de 2000 (acord Lizartza d'estatuts per a mancomunitat), de 3 de juliol de 2006 (mancomunitat Ondarroa) o la STS de 3 de juny de 2009 (que anul·la l'Ordenança municipal sobre la promoció i normalització de l'ús de l'eusquera de l'Ajuntament d'Azpeitia tant per motius de fons com competencials).

Hi ha una jurisprudència contradictòria sobre la competència per atorgar subvencions a entitats de foment del basc: la [STS de 21 de juny de 2006](#) argüeix la falta de competència municipal per subvencionar Udaltzita; no en canvi la [STS de 17 de maig i de 25 d'octubre de 2005](#), que no anul·la la subvenció de dues diputacions forals a una entitat de foment del basc.

A banda d'aquest conjunt jurisprudencial anterior, hi ha altres resolucions sobre usos en l'àmbit local relatius al dret a rebre les notificacions en castellà ([STS 15 d'abril de 1997](#) o [de 21 de setembre de 2005](#)), declaració d'oficialitat del gallec en una corporació local ([STS de 23 de juliol de 1999](#), que ratifica l'anul·lació de l'acord municipal, igual que la [STS de 17 de febrer de 2004](#) i [de 4 de juliol de 2008](#), que ratifiquen l'anul·lació dels que declaraven l'oficialitat de l'asturià en els ajuntaments de Langreo i de Nava), acords de condicions laborals dels treballadors locals bascos ARCEPAFE, que preveïen el foment de l'eusquera (per exemple, i entre moltes altres, la [STS de 25 de juny de 1999](#), que rebutja la pretensió d'anul·lació de l'advocat de l'Estat) i previsions de convocatòries amb el requisit o mèrit lingüístic.

Fem una menció especial del conflicte aparegut en diverses resolucions per la voluntat dels municipis del comtat de Treviño i La Puebla de Arganzón, situats dins del País Basc però pertanyents a Castella i Lleó, d'apuntar un cert ús de l'eusquera i d'establir acords amb el País Basc. Així, la [STS de 2 de febrer de 2005](#), davant la impugnació de la comunitat autònoma per vulneració de l'oficialitat del castellà, considera legal el reconeixement del valor cultural del basc i la introducció de certa retolació en aquest idioma. En un sentit contrari, les [STS de 15 de juliol i de 19 de desembre de 2008](#) i [de 16 de març de 2010](#) ratifiquen l'anul·lació dels convenis subscrits entre els municipis i el Govern basc en matèria, entre altres, d'educació i cultura.

Arran de la STC 31/2010, s'entra en una altra fase argumentativa, marcada pel rebuig a la preferència dels usos oficials de la llengua pròpia (en aquest cas, el català) i l'èmfasi en la paritat teòrica de l'ús de la llengües. Per contra, abans de la resolució del TC, trobem, per exemple, resolucions del TSJC que avalen la preferència dels usos administratius del català en l'àmbit universitari.

Els reglaments d'usos lingüístics de les diputacions de Girona i Lleida i el de l'Ajuntament de Barcelona són portats a judici no ja per l'advocat de l'Estat, sinó per entitats espanyolistes, i diverses sentències del TSJC resolen les impugnacions sobre la base de la Sentència 31/2010. Referim els aspectes següents:

a) Legitimació dels recurrents. Considera que les entitats recurrents tenen legitimació en tots els articles que afecten els ciutadans en general, no en els usos interns, criteri que avalen les dues [STS de 5 de maig de 2015](#), que clouen el procediment. Es perfila, doncs, el principi segons el qual la disposició ha de tenir un abast general i una afectació a la ciutadania.

b) Usos lingüístics i drets ciutadans. En la Sentència de 23 de maig de 2012, a la qual les altres es remeten, el TSJC –i el TS ho ratifica– anul·la els preceptes dels reglaments que fan referència a dos aspectes. D’una banda, entén que no són acceptables les disposicions que estableixin la preferència d’ús del català. Així indica:

“No són acceptables, en canvi, els preceptes que desequilibrin la paritat en la posició jurídica d’ambdues llengües oficials; això és, els que configuren una posició de prevalença o preferència del català sobre el castellà o viceversa.”

Més endavant conclou que “la paritat jurídica d’ambdues llengües a la qual es refereix el Tribunal Constitucional comporta que quan més intensa és la regulació de l’ús d’una llengua, més intensitat haurà de rebre també l’altra”. És un plantejament difícil de sostenir perquè contradiu normativa vigent com la Llei de política lingüística o el mateix Estatut i perquè fa superflu fer un reglament. Pràcticament s’equipara doble oficialitat amb bilingüisme oficial.

D’altra banda, aquesta doctrina estableix que el dret d’opció del ciutadà no pot quedar sotmès a formalitats: “el dret de preferència lingüística l’exerceix el ciutadà i és l’Administració que s’ha d’adaptar a aquesta elecció [...] el Tribunal Constitucional ha establert que aquesta opció no pot quedar sotmesa a una càrrega específica, plantejament que suposa un canvi respecte a la jurisprudència ordinària emesa fins aleshores”. Per això “cal respectar l’elecció del ciutadà que es manifesta en la llengua emprada en la sol·licitud o el recurs” o en els altres escrits presentats o oralment. El Tribunal innova l’ordenament en establir una presumpció sense base legal, però sobretot sense lògica, perquè pressuposa que l’ús d’una llengua determina una voluntat, quan realment no és així, i quan realment encara hi ha molta gent que fa servir el castellà perquè en el seu moment no van tenir l’opció d’aprendre el català.

A més a més, s’estableix la no prevalença del text català en les disposicions generals (cosa que deriva de la doctrina establerta pel TC a la Sentència 83/1986) i la no obligació dels càrrecs (electes o no) de fer servir normalment el català en actes vinculats a la institució, en virtut de “la llibertat d’expressió lingüística vinculada al dret fonamental de l’article 23 de la Constitució”. Resolucions com la recent STS de 19 de febrer de 2019, sobre una ordenança de l’ús del galleg en l’àmbit municipal, confirmen i aprofundeixen les línies apuntades.

Finament, esmentem la interessant [STS de 14 de febrer de 2017](#). L’advocat de l’Estat impugna l’ordenança municipal basca que imposa requisits lingüístics en la contractació administrativa local per a serveis públics. El TS entén que l’ajuntament tant pot incidir en aspectes de normalització lingüística, perquè l’empara la llei basca, com en contractació administrativa. Avala, doncs, la possibilitat de les administracions d’establir exigències lingüístiques als licitadors en el marc de la contractació pública, sempre que es tracti d’una regulació conforme amb la normativa general sobre la normalització lingüística.

3.3.2 *Administració autònoma*

En aquest apartat no es recull la jurisprudència relativa a l’àmbit de l’ensenyament, que concentra la major part de la litigiositat vista pel TS relativa a les comunitats autònomes. Per això la jurisprudència és força fragmentària i referida a diferents usos lingüístics d’alguns territoris.

Importants són les [STS de 19 de desembre de 2008](#), [19 de maig](#) i [7 i 14 de juliol de 2009](#), que enjudicien en cassació alguns articles del Decret foral navarrès 29/2003, de 10 de febrer, pel qual es regula l’ús de la llengua basca en les administracions públiques de Navarra. Aquesta norma desplejava de manera restrictiva la legislació lingüística navarresa (prioritzava clarament el castellà en la llengua de les comunicacions amb els ciutadans, obstaculitzava la mobilitat i la promoció dels funcionaris amb perfil d’esquerra i, en la valoració en els processos selectius, equiparava el basc amb les llengües estrangeres). El TS, recollint la sentència d’instància, confirma l’anul·lació de les disposicions autonòmiques.

Cal fer menció també de la doctrina que deriva de la [STS de 18 de maig de 2010](#). El TS coneix en cassació la impugnació d'un article del Decret balear 132/2002, de 25 d'octubre, pel qual s'estableix el règim de funcionament del *Butlletí Oficial de les Illes Balears*. El precepte en qüestió requeria que les totes les administracions radicades en territori de la comunitat autònoma enviessin simultàniament en català i en castellà els textos oficials que hi volien publicar. Aquest requeriment lingüístic, doncs, també afectava les resolucions que l'Administració perifèrica de l'Estat publicava al butlletí de les Illes. Impugnada la disposició per l'advocat de l'Estat, la sala contenciosa administrativa balear avala la legitimitat de la norma perquè entén que les dues llengües són oficials i perquè el precepte forma part de la capacitat d'autoorganització de la mateixa Administració i no vulnera el que estableix l'article 36 de la Llei 30/1992.

Per contra, el TS acull els arguments de l'Estat. Els motius que addueix són substancialment tres: primer, que la comunitat autònoma pot regular l'abast de la cooficialitat, però “no pot entrar allà on hi hagi normes estatals bàsiques de signe contrari”; segon, que la llei que el decret desenvolupa no requereix una disposició com aquesta (amb la qual cosa imputa la il·legalitat al reglament) i que, en tot cas, ha de respectar la legislació bàsica de l'Estat (article 36 de la Llei 30/1992) i encara que no fos bàsica tampoc no ho podria fer perquè és competència exclusiva de l'Estat; i tercer, no es tracta d'autoorganització de l'Administració autònoma perquè afecta l'esfera de competències de l'Estat. En conjunt, es tracta d'una concepció expansiva de la competència de l'Estat i de la legislació bàsica i una limitació a l'oficialitat del català en l'instrument de publicitat legal de la comunitat autònoma.

Pel que fa a la interacció dels usos lingüístics de l'Administració autònoma i l'exercici de drets lingüístics de ciutadans que s'hi relacionen, esmentem la [STS de 25 de març de 2010](#), que ratifica, per motius processals, la sentència del TSJ de Galícia que rebutjava la pretensió d'un interessat en un procediment administratiu que es traduís tot l'expedient del gallec al castellà perquè en un moment donat havia contractat un advocat de Madrid. El criteri mantingut és reconèixer el dret, però evitar l'actuació arbitrària que condicioni l'ús en l'Administració i distingir l'ús administratiu del dret a la tutela judicial de l'àmbit judicial.

3.3.3 Administració de l'Estat

Les poques resolucions que afecten els usos lingüístics de l'Administració de l'Estat ens fan evident que la conflictualització judicial de la llengua té molt a veure amb actituds bel·ligerants, sobretot de l'advocat de l'Estat, contra les normatives i actuacions autònòmiques i locals a favor de les llengües pròpies, i poc amb l'impuls de l'Estat cap a un plurilingüisme real. Les resolucions que refereixen conflictes lingüístics relacionats amb l'Administració estatal tracten, en primer lloc, de la limitació dels efectes de l'oficialitat de les llengües pròpies. Significativa és la [STS d'11 d'abril de 1990](#), que enjudicia una norma que, per rebre una subvenció a pel·lícules de cinema, exigia la traducció “fidel de diàlegs, comentaris o cançons” en llengua no castellana. El TS avala la norma amb l'argument que la CE “es determinante de la prevalència de la llengua castellana sobre las distintas que se hablen en las respectivas comunidades autónomas, cuya ‘oficialidad’ se constriñe al territorio autonómico”.

I, recollint una tradició de centralització administrativa associada a l'ús exclusiu del castellà, la [Sentència de 24 de febrer de 2010](#), sobre marques, recorda la necessitat que tota la documentació que es presenti a l'Oficina de Patents i Marques ha d'estar redactada com a mínim en castellà. Les persones interessades poden presentar només la documentació en la llengua oficial pròpia si ho fan juntament amb la castellana. Com hem indicat en altres ocasions, aquesta norma fa absolutament superflu i carregós l'ús de les “altres” llengües oficials (en el mateix sentit, sobre la inscripció de patent europea al Registre de la Propietat Industrial, vegeu la [STS de 23 de maig de 2003](#)).

En la mateixa línia, les resolucions de la Direcció General dels Registres i del Notariat (DGRN) han donat mostres d'una gran resistència a l'acceptació del plurilingüisme en un espai tan sensible com és el dels aspectes administratius associats a la personalitat. La crònica de les resolucions de la DGRN és el trajecte doctrinal de resistència al canvi i de dificultat de comprensió de la llibertat individual per determinar-se els signes de la pròpia identitat i d'una societat plurilingüe i, en els darrers anys, pluricultural, resistència només superada, i no sempre, a través d'innovacions legislatives explícites.

Entres les moltes qüestions plantejades, n'anunciem només algunes. Sobre antroponímia, després de denegar-se la consignació de la copulativa *i* entre els cognoms catalans, la [STS de 26 de gener de 1993](#) l'accepta sobre la base de la prohibició de discriminació de l'article 14 CE (tot i que la [Resolució de la DGRN de 16 d'agost de 1993](#) la matisa en fer-la dependre de l'existència o no de la *y* castellana i de la concurrència de veïnatge civil català; el mateix argument encara surt a la Resolució de 24 de gener de 2006). També esmentem la [Resolució de 16 de març de 1993](#), que denega el canvi a la forma gràfica catalana del cognom registrat *Comas de Argemir*. Sorprenentment, l'argument és que no hi ha discriminació perquè tant pot passar per un cognom català com per un de castellà. S'ignora, doncs, tota la castellanització històrica que va suposar l'assentament dels cognoms al Registre Civil. Això només es va superar amb l'aprovació el 1998 de la Llei catalana de política lingüística i la modificació posterior, el 1999, de la Llei del Registre Civil. Però aquesta doctrina que s'aferra a les formes per evitar la finalitat de la norma es torna a repetir, contrariant l'esperit legal, per exemple, quan es denega l'adaptació gràfica dels cognoms a les diferents llengües de l'Estat, quan un cognom també existeix en castellà (entre molts altres, *Pascual* per la forma catalana *Pasqual*, [Resolució de 5 de juny de 1999](#); *Janeiro* per la forma gallega *Xaneiro*, de 16 de febrer de 2005, o *Múgica* pel basc *Mujika*, de 15 de juliol de 2013), perquè s'entén que el cognom ja forma part de l'"acervo nacional común".

Quant a la redacció dels assentaments registrals, l'esmentada [Sentència de 26 de gener de 1993](#) ratifica el rebuig a la redacció dels assentaments registrals en català, com també la [RDGRN de 10 de gener de 1997](#), per a la petició que l'assentament es redacti en valencià, amb l'argument de l'eficàcia nacional del Registre i perquè tots estan obligats a saber castellà (i en el mateix sentit la important [resolució de 28 d'octubre de 1999](#)). Sorprenentment indica que si cal fer traduccions ja les farà la Generalitat Valenciana (mateixos arguments en la [STS de 26 de gener de 1993](#), ITC 25 octubre de 1993 i RDGRN 27 de juny de 1998). No serà fins a la Llei 12/2005, de 22 de juny, que es possibiliten els assentaments en els idiomes oficials, malgrat que no s'acaba d'implementar fins a quatre o cinc anys després (per al català va ser decisiva la [Resolució de 8 de juny de 2007](#); però per a l'eusquera la RDGRN de 26 de febrer de 2009 encara ratifica la denegació d'assentament en eusquera per motius informàtics, i continuen en diverses resolucions de 2011).

Dins encara de l'activitat registral esmentem la [STS de 15 de març de 2000](#), que avala l'ús del castellà en els assentaments del Registre Mercantil, que acull més formalment que realment la STC 87/1987. Només ressaltem el nexa "natural" que estableix el TS entre institució de competència estatal amb l'ús del castellà: "resulta connatural, lógico y acorde [amb la CE] que se establezca la redacción de los asientos del Registro Mercantil en lengua castellana por ser ésta [...] la lengua oficial del Estado".

Un capítol a banda mereixen les resolucions sobre la llengua en l'àmbit electoral, caracteritzat per la poca sensibilitat respecte de les llengües no castellanès. La [STS de 8 de febrer de 1990](#) enjudicia un real decret que obliga a posar en bilingüe els sobres en totes les eleccions. El TS diu que encara que la llei navarresa estableixi una cosa contrària, la competència és de l'Estat, i deixa inaplicable la llei navarresa. En una mateixa línia, en la [STS de 23 de maig de 1994](#) el TS no aprecia lesió de l'article 23 CE pel fet que la Junta Electoral Central no accepti l'encapçalament de la candidatura (Parlament Europeu) Andecha Astur i l'acceptació de participar-hi. El TS adueix que era per a tot el territori nacional, tot i que entre els requisits electorals no hi ha la llengua, i considera que l'exclusió no és discriminatòria perquè aquesta "forma idiomàtica" no pot tenir efecte fora d'Astúries. Finalment, i en un altre cas també suscitat per aquesta llista electoral, el TC, en la Sentència 48/2000, de 24 de febrer, esmena el criteri anterior i entén que aquesta argumentació entorn de la llengua per excloure una candidatura atempta contra l'article 23.2 de la CE.

També cal esmentar en aquest apartat l'episodi del Memoràndum del Govern espanyol a les institucions europees de 15 de desembre de 2005 per sol·licitar un estatus oficial a la Unió per a les llengües espanyoles oficials distintes del castellà. Impugnat per la Generalitat Valenciana i pel partit Coalició Valenciana per raó de la denominació i les singularitats de la llengua oficial al País Valencià, tot i que la designació "valencià" hi figurava, el TS va desestimar el recurs perquè el Consell Europeu havia desestimat la pretensió d'oficialitat ([STS de 18 i 25 d'abril de 2007](#)). Sorpren que una iniciativa estatal que en principi era beneficiosa per a les llengües oficials pròpies es conflictualitza només per una qüestió designativa que en realitat no existia, i acaba desestimant-se per falta d'objecte perquè la iniciativa acaba en no-res.

Per acabar l'apartat d'usos, esmentem dues sentències que resolien conflictes de drets lingüístics en l'àmbit de dues institucions col·legials dels advocats. La [Sentència de 26 de març de 1996](#) resol que el recurrent, que havia demanat que tota la documentació que li enviés el Col·legi de Barcelona fos en castellà, només té dret a rebre la documentació individualitzada, no la general. En el segon cas, quant a la [STS de 22 de maig de 2007](#), el recurrent havia impugnat la menció que els Estatuts del Col·legi de Manresa feien del català com a llengua pròpia. El Tribunal recull la doctrina anterior i considera que és legítim l'ús del català com a llengua pròpia, sense excloure el castellà. Val a dir també que aquesta doctrina era anterior a la STC 31/2010.

3.4 Garanties lingüístiques en el dret de defensa i ús de la llengua pròpia en les actuacions judicials

Dins aquest bloc cal fer esment de totes les resolucions que enjudicien les al·legacions d'indefensió per raons lingüístiques per part d'alguns dels intervinents en el procediment (o en les fases prèvies), generalment perquè entenen que no s'ha produït l'assistència d'interpret o que aquesta ha estat defectuosa, o bé perquè dins les actuacions hi ha documents en idioma no oficial. En general, el TS manté que quan s'al·lega indefensió per aquests motius la valoració judicial no ha de ser formal (assistència o no d'interpret, concurrència de documents en idioma no oficial), sinó que s'ha d'apreciar si la indefensió ha estat real i efectiva, de tal manera que no qualsevol irregularitat pot produir la lesió del dret fonamental. De tota manera, aquesta línia jurisprudencial, present en passatges força marginals de les sentències de cassació, comença a sortir força tard. Amb relació a llengües estrangeres, una de les primeres reportades en la crònica és la [Sentència de 17 de novembre de 2003](#).

Entre les nombrosíssimes resolucions amb alguna menció sobre aquesta qüestió, recollim, per exemple, i per agafar dues cròniques separades en el temps, les STS de 17 de gener, de 26 de maig i de 4 de juny de 2008, o més recents, les de 12 i 14 de març, de 8 i de 9 d'abril, de 17 de juny, de 17 i 23 de setembre, de 28 i 30 d'octubre i de 4 de desembre de 2014. Pel que fa a la irrellevància d'algun document en idioma no oficial quan no genera indefensió, esmenten, per exemple, les STS de 16 de gener i 9 de febrer de 2015.

Esmentem també l'adopció d'una perspectiva nova a partir de la Directiva 2010/64/UE, de 20 d'octubre, relativa a la interpretació i la traducció en els processos penals, que motiva l'aprovació de la Llei orgànica 5/2015, de 27 d'abril, que modifica la Llei orgànica del poder judicial (LOPJ) en el sentit de fer més extens el dret a interpret i de vetllar per la qualitat de les interpretacions i les traduccions ([STS 26 de gener de 2016](#)).

Ara bé, pel que fa a les llengües oficials pròpies, també s'ha enjudiciat l'al·legació del seu desconeixement per part d'algun dels intervinents en les actuacions judicials. Així, trobem una decisió primerenca, la [STS de 15 d'abril de 1997](#), que estima la pretensió d'un advocat que diu no entendre la resolució administrativa en català d'un ajuntament que va sancionar la seva defensada; el Tribunal aprecia la lesió de l'article 24 de la CE, no pel desconeixement de la part, sinó del seu advocat. Altres resolucions, però, han mantingut una posició molt més matisada, com la [STS de 29 de maig de 1995](#) (el recurrent demana per indefensió que es tradueixi tot l'expedient administratiu previ al judicial; el TS circumscriu l'article 231.4 a l'àmbit judicial i, a més, veu la petició extemporània), la [STS de 20 de maig de 1996](#) (al·legació d'indefensió per la sentència en gallec i el TS indica que redactar en gallec és una possibilitat que estableix la llei i per això el recurrent hauria hagut d'al·legar-ho en el moment oportú), la [STS de 18 de juny de 1998](#) (l'informe pericial era en gallec i el Tribunal assenyala que els magistrats gallecs ja van entendre la "llengua vernàcula"), la [STS d'1 de març de 1999](#) (pericial en català que diu no comprendre l'advocat del recurrent, fet que descarta el TS, entre d'altres, perquè no va ser al·legat en el moment oportú), la [ITS de 15 de juliol de 2003](#) (sentència d'instància en gallec i el TS diu que s'ha d'al·legar desconeixement en el moment processal oportú), la [ITS de 19 de desembre de 2003](#) (el TS recorda que es pot utilitzar el català en un òrgan judicial de Lleida perquè hi és oficial), o la [STS de 18 d'abril de 2012](#) (el lletrat judicial fa la traducció del valencià). Fins i tot la [STS de 23 de desembre de 2015](#) apunta que quan l'advocat desconeix la llengua, la indefensió ha de ser real i acreditada i assenyala, sense desenvolupar l'argument, però, que hi ha certa responsabilitat de l'advocat en un territori amb doble oficialitat (en un sentit semblant, la [STS de 19 de juliol de 2018](#)). En conjunt, però, i malgrat les variacions i l'evolució apuntades, es manté, primer, una certa idea de no presumpció de coneixement de les llengües pròpies i, segon, que els motius de no apreciar lesió del dret de defensa són de caràcter processal, sobretot per l'actitud contradictòria del mateix intervinent que l'al·lega.

Vinculat al que s'acaba d'apuntar, el TS també ha valorat la presència d'aquestes llengües en les actuacions judicials i l'ús que en fan els intervinents. La majoria dels casos suscitats tracten d'aquests usos als òrgans jurisdiccionals centrals o en jurisdiccions de territoris on no són oficials.

La jurisprudència, seguint l'orientació de la LOPJ, tradicionalment ha posat èmfasi en el caràcter general del castellà dins de l'àmbit judicial i en el caràcter potestatiu de les altres llengües oficials. L'article 231.1 de la LOPJ preveu que "en totes les actuacions judicials, els jutges, magistrats, fiscals, secretaris i la resta de funcionaris de jutjats i tribunals han d'usar el castellà, llengua oficial de l'Estat". El punt 2 del mateix article atribueix a l'ús de la llengua pròpia de la comunitat un caràcter potestatiu. La STC 56/1990 avala aquesta normativa argumentant que "el caràcter de llengua oficial de caràcter general del castellà i l'obligació de tots els espanyols de conèixer-lo [...] fa que aquesta sigui la llengua generalment usada en l'Administració de justícia".

En general, podem dir que el TS no considera l'ús de les llengües oficials pròpies més enllà dels territoris on són oficials, tant pel que fa als altres territoris del l'Estat espanyol com quant als òrgans jurisdiccionals centrals de l'Estat, en el sentit que és necessari que tots els documents que consten en l'expedient del procés siguin traduïts quan, generalment per recurs, hagin de tenir efecte fora de la comunitat. La [STS de 5 de juny de 1992](#) és la primera sentència que registra la crònica que adverteix sobre la necessitat de traducció des de l'òrgan judicial radicada en la comunitat autònoma quan ha de tenir efectes al TS, en aquest cas, una sentència en gallec. La [STS de 13 de febrer de 1994](#) estableix clarament la doctrina que reclama que tots els documents que es remeten al TS siguin traduïts: "en lo sucesivo se proceda a cumplir rigurosamente con lo dispuesto en el artículo 231.4 2º inciso de la Ley Orgánica del Poder Judicial". El mateix recorda la STS de 6 de març de 1995: en trobar-se la sentència objecte del recurs en "idioma autonómico [gallec]", per no dilatar el TS no la retorna a l'òrgan d'origen, però recorda "el imperativo deber de traducción al castellano" quan el document és redactat en "aqueel otro idioma distinto". I aquesta línia de recordar la necessitat de traducció d'ofici, d'acord amb la interpretació literalista de la llei, té continuïtat fins avui (entre altres, interlocutòries TS de 3 i de 18 de novembre de 2011, STS de 7 de febrer de 2013, de 10 de març i 24 de juny de 2015), i el TS o bé només la recorda, o bé retorna directament les actuacions a l'òrgan judicial d'origen. En el mateix sentit, es neguen els efectes jurídics en òrgans judicials d'altres territoris. Així, la [Sentència de 19 d'abril de 2013](#) avala el retorn de les actuacions d'un tribunal de fora de l'àmbit català perquè el jutjat català les tradueixi i les hi torni a enviar. Ara bé, n'hi ha que, en una aparent contradicció, reproduïen passatges o fonamentacions senceres de les resolucions d'instància en català (STS de 25 de febrer i de 7 de novembre de 2011 o de 25 de febrer de 2012, per exemple).

Aquesta mateixa negació d'efectes trobem quan una part presenta la documentació en català en adreçar-se a un òrgan jurisdiccional central. Tot i que la [interlocutòria de la Sala Social del TS de 24 de novembre de 2009](#) advoca per una comprensió possibilista i subtil de l'article 231.4 de la LOPJ que permeti que una part presenti documentació en català quan va dirigida a un òrgan central, en la [interlocutòria de 18 de novembre de 2011](#) el TS rebutja la pretensió del recurrent de fer servir el català i avala que es declari desert el recurs. En suport d'aquesta negació d'efectes fa una invocació àmplia de la STC 31/2010:

"Tratándose de órganos constitucionales o jurisdiccionales de naturaleza y significación exclusivamente estatales, a los que se refiere el precepto que examinamos, también debe tenerse en cuenta que, con independencia del lugar donde radique su sede y de donde reciban el impulso para actuar, su actividad se ejerce con referencia no a una determinada Comunidad Autónoma, sino a todo el territorio nacional, por lo que no puede tener cabida en ellos la cooficialidad idiomática."

Contra amb aquesta doctrina l'esmentada [Sentència de 8 d'octubre de 2013](#), que recorda el Conveni entre Espanya i Portugal relatiu a la cooperació judicial en matèria penal i civil, de 1999, en virtut del qual en un important ventall d'actuacions el portuguès pot tenir efectes jurídics a l'Estat espanyol.

Pel que fa als usos orals, cal esmenar només la [Sentència de l'Audiència Nacional de 24 d'abril de 2008](#), que argumenta a favor del dret a fer servir el català per part dels acusats davant d'aquest tribunal, sobretot com a manifestació del dret de defensa de l'article 24 de la CE. En contraposició, clarament restrictius han estat els pronunciaments recents sobre els usos orals en el procés contra els líders sobiranistes catalans.

3.5 Valoració de l'acreditació del coneixement de la llengua oficial pròpia en l'accés a llocs de treball públic

La capacitació del personal que treballa en els serveis públics que ofereix l'Administració en la llengua oficial pròpia de la comunitat autònoma constitueix una de les qüestions nuclears del règim jurídic de l'ús institucional de la llengua, atès que condiciona la possibilitat i l'efectivitat real d'aquest ús.

La jurisprudència del TS ha tingut una forta evolució, des de la pràctica negació que l'idioma pogués ser valorat, ni com a mèrit ni com, encara menys, requisit de capacitat, fins a acceptar aquesta valoració. Aquesta evolució ha presentat moltes contradiccions i ha estat marcada per la doctrina del TC i la consolidació de l'actuació legislativa en aquesta matèria.

En aquesta progressió doctrinal podem establir diferents fases:

1a. Fins a 1985, amb els primers pronunciaments contraris a qualsevol valoració.

2a. De 1986 a 1991 va acceptant progressivament, i amb avenços i retrocessos, la valoració de la llengua pròpia, sobretot com a mèrit i com a requisit de capacitat quan la funció a desenvolupar té un caràcter lingüístic. Tot i això, manté el principi que el criteri general ha de ser la no valoració.

3a. De 1991 en endavant, a partir de, la STC 46/1991, de 28 de febrer, d'acord amb la qual "l'exigència del coneixement de l'idioma que és oficial en el territori on actua l'Administració a la qual s'aspira a servir es pot incloure perfectament dins dels mèrits i capacitats requerits. No s'ha d'entendre l'exigència de coneixement del català un requisit *ad extra*, independent del mèrit i capacitat acreditats, sinó, igual que qualsevol altre coneixement o condició exigida per a l'accés a la funció pública, una exigència amb l'acreditació de la qual es dona satisfacció a aquest principis constitucionals". Per això l'exigència ha de ser proporcional a la funció que cal desenvolupar. El TS acull aquesta jurisprudència, però, sorprenentment, i malgrat les decisions favorables, encara manté sovint el principi general que la valoració de la llengua és discriminatòria i només és acceptable si es justifica en concret.

En els primers anys, doncs, no s'accepta la valoració de la llengua en l'accés o provisió de places de l'àmbit públic. Així, les [STS de 25 de gener i de 3 de maig de 1984](#) estimaven completament discriminatori establir com a mèrit el coneixement del basc en una plaça de l'Administració local: "discriminación no razonable y absolutamente incomprensible con los españoles que únicamente hablan castellano, que es la lengua oficial del Estado español". I això malgrat que aquesta posició ja era contrària a la doctrina constitucional de la STC 76/1983 i a diverses resolucions d'òrgans judicials d'instància. Com a exemple, una sentència de l'Audiència Territorial de Galícia de 31 de gener de 1984 no aprecia discriminació en el mèrit perquè el gallec el poden aprendre tant els gallecs com els no gallecs, i tant els gallecs que el saben com els que no.

Aquest criteri mantenen les resolucions successives i per a les diferents llengües oficials, com les STS de 13 d'abril (eusquera a Navarra), de 28 de juliol (eusquera a l'Ajuntament de Bilbao), de 27 de setembre (català a l'Ajuntament de Terrassa), 1 d'octubre (català a l'escola oficial d'idiomes), totes de 1984, o 28 de març de 1985 (eusquera a l'Ajuntament de Bilbao). Resumint la posició del TS, era, d'acord amb la [STS de 28 de juliol de 1984](#): a) és evident que hi ha discriminació perquè donar punts als parlants de l'eusquera discrimina els castellanoparlants; b) que no sigui eliminatori no vol dir res, perquè es discrimina el que només parla castellà; c) no vol dir res que també es valorin idiomes estrangers, perquè si es fa amb un dels dos oficials es discrimina el que no el parla; d) no vol dir res que es valorin altres mèrits, perquè es pot produir la diferència determinant per saber eusquera, i relegar l'idioma oficial a tot l'Estat; e) aquesta situació trenca el principi d'igualtat, i es discrimina tots els que no saben eusquera. Tot això amb raonaments sobre la vulneració dels articles 14 i 23.2 de la CE i de la Declaració Universal de Drets Humans i sobre la falta de necessitat de valorar "tal variedad idiomática" (STS de 27 de setembre de 1984).

Un primer canvi, encara que tímid, es produeix amb la [STS de 16 de desembre de 1985](#). El canvi jurisprudencial sobre el requisit de saber català en les places públiques es fa vinculat a la importància de l'aprenentatge de català en l'ensenyament: considera proporcional i adequat ("ese diferente trato no es discriminatorio y caprichoso") que els mestres hagin d'acreditar en dos anys aquest coneixement, atesa la funció d'ensenyar la llengua pròpia en l'ensenyament primari. Per primer cop també recull la STC 76/1983. De tota manera

rebutja la prova prèvia, obligatòria i específica, que preveia l'ordre impugnada. Ara bé, en altres espais que no sigui l'ensenyament, es continua anul·lant tant la valoració com a mèrit com el requisit obligatori d'acreditació. Així ho sostenen la STS d'1 de març de 1986 (exercici obligatori i eliminatori a l'Ajuntament de la Corunya; parla de "barrera que discrimina al resto de los espanyoles"), la STS d'11 de juny de 1986 (no es pot fer una prova prèvia de català en el concurs de trasllat de mestres), la STS d'11 de juliol de 1986 (el català com a requisit infringeix els article 14 i 23 CE, una "evidente inconstitucionaldad"), la STS de 20 d'octubre de 1986 (rebutja el català com a prova eliminatòria, que vulnera l'article 14 CE) o la STS de 28 d'octubre de 1986 (rebutja una prova obligatòria de català). En canvi, dues sentències de 23 de desembre de 1986 accepten el basc i el català com a mèrit, sempre que sigui moderat.

Un altre petit pas en l'evolució es produeix amb la STS de 25 de gener de 1988, a partir de la qual es van acceptant com a no discriminatoris els exercicis de llengua sempre que no siguin eliminatoris i que estiguin vinculats amb la funció a realitzar (STS de 23 de febrer, de 7 de febrer, de 21 de març, de 5 i 6 de juny, de 9 d'octubre o 2 de novembre de 1989, gairebé totes del País Basc i amb exercicis no eliminatoris i amb una valoració "raonable" de la llengua respecte del conjunt de la prova). També s'accepten proves amb exercicis obligatoris, si es consideren raonables i proporcionals ([STS de 21 de febrer de 1989](#)), però es rebutgen les eliminatòries ([STS de 27 d'abril i de 16 de maig de 1989](#)). En general el TS es fixa cada cop més en el percentatge que suposa en la nota global, relacionat amb la funció a realitzar (en la [STS de 28 de febrer de 1990](#) l'anul·la perquè suposa un 50 %).

En la [STS de 20 de novembre de 1989](#) s'entén acceptable per primer cop l'exercici obligatori i eliminatori per a una plaça en què el coneixement de l'eusquera no forma part de la feina. L'Administració el justifica en un informe accentuant el test d'adequació, raonabilitat i proporcionalitat i vinculant-lo amb el dret del ciutadà i al fet de no ser requerit en totes les places. En general, el TS va avalant les diferents modalitats de valoració de la llengua, però, curiosament, manté aparentment la doctrina contrària a la valoració i dona regles d'aplicació sota el criteri que el mèrit de llengua no "neutralitzi els altres". Així la [STS de 20 de novembre de 1990](#) accepta la valoració de l'eusquera com a mèrit en places de policia municipal i dona criteris com els següents:

- a) La puntuació és discriminatòria si el mèrit atribuït és superior al del conjunt de funcions específiques.
- b) Qui obté la franja mínima en la valoració dels coneixements específics de la funció no pot passar, pel coneixement de l'eusquera, per davant del que obté la franja màxima.
- c) En resultat d'empat, preval el que ha acreditat coneixements específics i no l'eusquera.
- d) Si el resultat és totalment igual i amb el mateix tipus de mèrits, s'ha de decidir en funció de la relació amb el públic.

A partir de la STC 41/1991, el TS accepta la valoració de la llengua pròpia com a requisit per accedir a places públiques, tot i que formalment continua mantenint, fins a molt temps després, la seva doctrina prèvia. Així en la [Sentència de 8 de juliol de 1991](#) considera no discriminatori el requisit d'eusquera per a una plaça d'auxiliar químic, recorrent a la Llei de l'eusquera i a la jurisprudència constitucional. Sovint reproduïx la seva doctrina per afegir-hi, com si no fossin contradictòries, la del TC (STS de 8 de juliol de 1994 i de 18 d'abril de 1995; en aquesta última parla de la STC 46/1991 com a "doctrina más acusada"). Fins i tot en la [STS de 20 de març de 1998](#) rebutja que no es pugui exigir eusquera en unes places en ajuntaments de Navarra, però continua mantenint el principi general que és discriminatori, tot i que cita la STC 46/1991. També s'elaboren criteris per als casos d'enjudiciaments de convocatòries que valoren l'idioma propi com a mèrit. El TS exigeix: 1. Que llengua no superi en valoració l'específic, 2. Que qui té un excel·lent no pugui ser superat pel que té coneixement mínim exigible d'específic. De tot aquest període sorprèn i cal subratllar la bel·ligerància de l'advocat de l'Estat en el País Basc, lluny del volum d'impugnació a Catalunya i Galícia.

Més o menys a partir de l'any 2000 la valoració de la llengua en les administracions autonòmica i local va deixant de ser un tema conflictiu, més enllà de casos que, sense deixar de ser importants, tenen un caràcter més puntual. Així, es produeixen un seguit de pronunciaments sobre la legitimitat d'exigir com a requisit el coneixement de l'idioma propi en l'accés a la funció pública dels funcionaris d'habilitació estatal, com

els secretaris i els secretaris interventors de l'Administració local. Aquesta exigència queda avalada en una primera [sentència de 27 de novembre de 2001](#), que ratifica la sentència d'instància. En aquesta línia continuen les sentències ja més recents de [24 de juliol de 2013](#) i d'[1, 16 i 22 de juliol de 2014](#), en les quals s'avalava l'exigència del nivell mitjà de llengua catalana (nivell C) en el procés selectiu de funcionaris locals d'habilitació nacional. Aquestes resolucions són encara més rellevants si tenim en compte que esmenen el criteri erràtic d'una resolució prèvia del mateix TS de 26 de setembre de 2012. Entre els arguments esgrimits, el Tribunal indica que és lògic que l'exigència es faci en el procés selectiu i no en la provisió concreta de la plaça perquè això generaria disfuncions. Cal esmentar dins d'aquest bloc, també, la [STS de 22 de març de 2018](#), que avala un exercici voluntari no eliminadori de base per accedir a aquests cossos d'habilitació estatal. El còmput dels aprovats es feia un cop s'havia fet l'exercici d'eusquera, de tal manera que els que el sabien o podien acreditar passaven davant dels altres i acabaven aprovant. De fet, acceptar aquest tipus d'exercici era coherent amb les resolucions anteriors.

A banda d'això, el TS sosté la legitimitat de l'exigència en diversos supòsits. Així, per exemple, les STS de 21 de gener de 2008, de 5 de maig i de 21 de juny de 2010 i de 23 de febrer de 2011 consideren legítima l'exigència lingüística de la llengua oficial pròpia en diverses situacions de provisió o de selecció de personal al servei de l'Administració. Fins i tot la [STS de 23 de novembre de 2007](#) considera discriminatòria per injustificada l'exempció que establia un decret balear de la necessitat d'acreditar el coneixement del català en la provisió de llocs de treball als funcionaris de l'Administració autonòmica de més de cinquanta anys. La resolució apunta l'adaptació necessària dels funcionaris i treballadors públics al procés de normalització lingüística i la vulneració de la CE, en relació amb els principis d'igualtat i de mèrit i capacitat, que suposa una diferenciació com la que contenia la norma anul·lada.

Fins i tot, de manera paradoxal i com a contrapunt als comentaris anteriors respecte de la darrera jurisprudència del TS sobre la valoració de la llengua en l'accés a la funció pública, la STC 135/2013, de 26 de setembre, enjudicia la constitucionalitat de la Llei balear 9/2012, de 19 de juliol, per la qual es modifica la Llei 3/2007, de 27 de març, de la funció pública de les Illes Balears i altres, i avala la supressió de l'obligatorietat d'acreditar el català com a requisit general d'accés a la funció pública; l'eliminació de la necessitat que la relació de llocs de treball contingui el nivell exigít i la necessitat del català en les convocatòries de provisió de llocs de treball; la supressió de l'exigència en la mobilitat funcional (dins de la mateixa Administració i en la mobilitat entre administracions) i per al reingrés de funcionaris, i la supressió també del deure de coneixement del català dels funcionaris autonòmics.

3.6 Específicament, valoració de la llengua oficial pròpia en la provisió de places en l'àmbit de la justícia

A diferència del que s'ha esdevingut en l'àmbit de la funció pública autonòmica i local, en l'Administració de justícia la jurisprudència del TS ha avaluat en general una exigència normativa poc ambiciosa per assolir la capacitat lingüística de tot el personal judicial. Aquesta jurisprudència sobre l'accés a les places judicials, tot i que és més tardana que la relativa a les altres administracions, té un gruix considerable.

Si fixem unes característiques generals d'aquesta normativa i de la jurisprudència que en el seu conjunt l'avalua, podem indicar:

1. El coneixement de la llengua constitueix només un mèrit en la provisió del lloc de treball judicial, per tal com es considera que els cossos que serveixen l'Administració de justícia són "nacionals".
2. El mèrit, malgrat algun esment legal, no acaba sent ni de lluny "preferent" ni "determinant".
3. S'apunten, amb el pas del temps, determinades línies que indiquen un estancament en les mesures de capacitat lingüística del personal o, fins i tot, una tendència involutiva.
4. En alguns casos la valoració d'aquest mèrit es passa per alt (per ex. la STS de 18 de maig de 2010, sobre el nomenament d'un president d'audiència del País Valencià, en què de tres s'escull precisament el que no pot acreditar aquest mèrit).

5. La incidència de les possibilitats transformadores d'alguns textos normatius, com l'Estatut català o la Carta europea de llengües regionals o minoritàries, ha estat pràcticament nul·la.

Les primeres sentències pronunciades pel TS, i les més fonamentals, són les resolucions que enjudicien les previsions dels reglaments de la carrera judicial ([STS de 29 d'abril de 1995](#)), dels secretaris judicials ([STS de 7 de novembre de 1995](#)) i de la resta dels funcionaris judicials ([STS de 13 d'abril i 4 de maig de 1998](#)).

La primera enjudicia el Reglament de la magistratura que establia que s'afegien 6 anys a l'escalafó en els concursos de trasllat per coneixement d'una llengua pròpia oficial.

Entre molts altres raonaments, el TS creu que l'atribució de tants anys a un mèrit extrajurídic no és raonable ni proporcionada, perquè els jutges tenen una funció diferent que en altres casos; així afirma que “tal régimen no parece conforme con las funciones atribuidas a los destinatarios de la norma, ya que no se trata de la simple adjudicación de una plaza a un funcionario, sino de la provisión de cargos judiciales”. Entén que no és raonable ni per la finalitat de la norma, que és proveir places judicials, ni proporcionada pel volum atorgat, que el convertiria en un mèrit preferent, que és, paradoxalment, el que estipulava l'article 341.2 de la LOPJ. Per aquesta raó estimava vulnerats els articles 14 i 23.2 de la CE. La [STS de 7 de novembre de 1995](#), relativa a una impugnació similar del reglament orgànic dels secretaris judicials, que els atribuïa fins a 6 anys d'antiguitat de mèrit per coneixement de la llengua pròpia, també hi aplica la mateixa doctrina i anul·la la previsió.

Aquestes dues sentències posen les bases d'un règim lingüístic que no aspira a assolir una capacitació real i completa del personal judicial, perquè les llengües pròpies queden menystingudes i relegades a una consideració secundària. Les [sentències de 15 i 21 d'octubre de 1999](#) i [de 30 de gener de 2000](#) validaran el nou acord del CGPJ que preveu un mèrit molt més modest pel coneixement de la llengua pròpia. Tot i les referències voluntarioses d'aquestes sentències sobre el valor que té el coneixement de les llengües pròpies en la funció pública en general i en la judicial en concret, no deixen de validar un sistema de meritació molt minvat respecte de l'anterior.

Tancant el gruix doctrinal sobre aquesta qüestió, les [STS de 13 d'abril i de 14 de maig de 1998](#) (juntament amb altres de posteriors com les [STS de 9 de febrer, dues d'1 de març, de 26 i de 30 també de març de 1999](#) i [9 de març de 2000](#)) enjudicien la configuració del mèrit per coneixement de llengua pròpia previst al reglament orgànic de la resta dels cossos de funcionaris judicials. En aquest cas s'atorgaven 2, 4 i 6 punts (depenent del nivell de llengua) en els concursos per promoció interna i trasllat. A diferència de les sentències anteriors, i canviant el criteri mantingut, considera que “es lógico y resulta obligado que se exija como mérito el conocimiento de la lengua oficial propia”. Es tracta d'una motivació escassa del canvi posada en relleu per un vot particular i basada sobretot en la consideració que com més rellevant és la funció del cos funcional menys valoració pot tenir la llengua.

A banda del que s'acaba d'apuntar, també cal remarcar que en aquestes resolucions el TS accepta plenament que es valorin els punts esmentats en la promoció d'un cos a l'altre (convocatòria territorialitzada), a banda de valorar en general amb 1,5 punts el coneixement, igual que les llengües estrangeres. Però esmenant aquesta doctrina, i el TS ho reconeix explícitament, la [STS de 25 de maig de 2011](#) (i en la mateixa línia, per bé que més tangencialment, [les de 21 de febrer i 14 de març del mateix any](#)) enjudicia la impugnació per part del Govern basc sobre el fet que en unes bases comunes per a les convocatòries de justícia la valoració de la llengua es faci només en l'adjudicació de la plaça i no en la promoció d'un cos de funcionaris de justícia a un altre (en torn lliure no es valora). El TS rebutja el qüestionament sobre la base que no es pot donar un tracte diferent entre l'accés per torn lliure i el de promoció interna i que una norma reglamentària com és el reglament dels funcionaris no pot introduir un mèrit tan important sense vulnerar la reserva de llei de l'article 106.2 de la CE. El canvi de criteri no té a veure amb el canvi normatiu, sinó amb la consideració que el coneixement de la llengua pròpia no pot constituir un mèrit tan important per promocionar a un cos superior.

Però de resolucions que apunten a la baixa la valoració del coneixement de la llengua en aquest àmbit en són moltes, i són les excepcions les que suposen una millora de l'estatus de les llengües pròpies.

Constatem la infravaloració de la ja per si escassa valoració normativa en la [STS de 2 de juny de 1997](#) (decau la preferència del mèrit de jutges substituïts i magistrats suplents sobre la base de l'Estatut basc, que s'inaplica), [de 15 d'octubre de 1997](#) (rebaixa la valoració de la llengua dels jutges que han accedir per concurs oposició perquè no hi hagi discriminació amb la resta) o [de 20 d'abril de 1998](#) (vàlida una convocatòria de jutges substituïts del Consell General que no atorga cap valoració a la llengua, sobre la base que exerceixen la funció en un període curt de temps).

En la doctrina més recent, la mateixa valoració poc favorable a la competència lingüística la trobem a la [STS de 6 de març de 2006](#), que anul·la el requisit d'acreditar un nivell de català per accedir a la borsa de funcionaris interins de justícia, sota l'argument de la vulneració dels articles 14 i 23.2 de la CE, si bé de l'argumentació es desprèn que es tracta més d'una qüestió competencial, o a la resolució relativa a la impugnació de la Generalitat de la modificació del reial decret que modificava el decret que regulava el nomenament de fiscals substituïts. El motiu de la impugnació era la rebaixa en la valoració de la llengua pròpia ([STS de 19 de gener de 2011](#)). El TS ho rebutja perquè, a diferència dels fiscals titulars, que ja han acreditat els coneixements jurídics, “ni el coneixement del dret autònom ni el de la llengua pròpia de la comunitat poden prevaler sobre l'acreditació de la formació jurídica que resulta imprescindible”. El que no diu, però, és que, malgrat que la llei hi obligava, mai no s'havia valorat la llengua als fiscals titulars. En una nova rebaixa del mèrit feta el 2014, la [STS de 30 de març de 2016](#) continua trobant raonable la puntuació atribuïda.

La mateixa línia veiem en les resolucions relatives a la valoració del mèrit de coneixement de la llengua en el nomenament de diversos càrrecs judicials. Malgrat que l'article 341.1 de la LOPJ estableix que el coneixement de la llengua cooficial constitueix un mèrit per cobrir les places de president de tribunal superior de justícia i d'audiència, queda força clar que el coneixement de la llengua pròpia és un factor ben poc rellevant en aquests casos, per no dir irrellevant. Així, la [STS de 31 de maig 2006](#) rebutja per falta de legitimació la impugnació d'una fundació basca davant la no valoració del basc en el nomenament del president del Tribunal Superior de Justícia del País Basc (molt contestada en un vot particular). Les [sentències d'1 de juny de 2012](#) i [la de 18 de maig de 2010](#) també apunten una valoració absolutament discrecional d'aquest mèrit. En la primera, la valoració de la llengua és disponible en funció dels equilibris i les persones candidates que el Consell General del Poder Judicial pot determinar. En la segona, de tres candidats a presidir una audiència del País Valencià, es tria justament el que no pot acreditar el coneixement del valencià. I finalment, en la designació del president de l'Audiència de Barcelona, malgrat que la [STS de 10 de març de 2017](#) diu que el candidat té el mèrit del català, ni es molesta a comparar-lo amb el de l'altra candidata.

Només s'aprecia una certa línia positiva quan l'alt tribunal fa extensiu el règim de valoració a les places de jutges mercantils, situació no prevista explícitament per la llei ([STS de 16 de juliol de 2007](#) i [de 21 i 22 de febrer de 2008](#)).

En conjunt, però, trobem una legislació molt gasiva amb les llengües pròpies i una jurisprudència que encara l'ha interpretat de manera més restrictiva. Aquesta situació, d'altra banda, contrasta amb la normalitat d'establir la llengua com a requisit en els dos pronunciaments sobre els candidats a ocupar places del Tribunal Europeu de Drets Humans. Ens referim al requisit de saber anglès i francès ([STS de 27 d'octubre de 2008](#) i [de 31 de maig de 2017](#)).

3.7 La no valoració de la llengua oficial pròpia en l'accés a les professions jurídiques

Dins de la valoració de la llengua per a l'exercici del dret, fem esment d'una sentència rellevant no pel que diu sobre el règim jurídic de la llengua, sinó pel que no diu i pel que declina enjudiciar. La [STS de 25 de febrer de 2016](#) resol el recurs plantejat per una associació de juristes contra l'article 17.1 del Reial decret 775/2011, de 3 de juny, pel qual s'aprova el Reglament de la Llei 34/2006, de 30 d'octubre, sobre l'accés a les professions d'advocat i procurador dels tribunals. L'associació recorre contra l'absència de previsió de coneixement de la llengua pròpia en l'accés a aquestes professions, accés que el Reglament esmentat regula de manera absolutament uniformitzadora i centralitzada. El TS, en una resolució poc motivada, desestima la pretensió amb l'argument que es tracta d'una competència de l'Estat.

4 El món socioeconòmic

En l'àmbit socioeconòmic s'han suscitat diferents línies temàtiques relacionades amb la regulació de la llengua. De tota manera, i a diferència d'altres àrees, no es tracta d'un espai en què el TS hagi generat, ni per volum ni per profunditat doctrinal, una jurisprudència amb un pes notable. També cal indicar que algunes matèries d'aquest àmbit estan ressenyades en altres apartats.

4.1 Marques

Una línia continuada que cal destacar dins la jurisprudència del TS sobre els litigis marcaris és que, per regla general, en l'enjudiciament de la correcció del registre o no d'una marca es té en compte el castellà com a llengua de referència, i les altres llengües oficials pròpies, tot i que esmentades, són poc ateses. Per inscriure una marca al registre de l'Oficina de Patents i Marques cal que la marca que es pretén inscriure tingui una denominació específica (no sigui un mot genèric) i no generi confusió amb una altra marca ja inscrita (sobretot si són de la mateixa categoria). L'especificitat i la possibilitat de confusió, lògicament, no són iguals en totes les llengües i, per això, una marca que pot no ser confusa en basc ho pot ser en castellà, o una marca pot ser un mot genèric en català i, en canvi, considerar-se específic en castellà. En aquest context, passa a ser important el contingut semàntic de la designació i, doncs, la possibilitat de comprensió per part del consumidor, que ja no la considera específica, sinó una expressió genèrica. És en aquest sentit que sovint el castellà passa a ser la vara de mesurar. Tot i això, mots o conjunts de mots estrangers passen a no ser considerats de fantasia perquè el consumidor espanyol ja els comprèn (sobretot passa amb l'anglès, però també amb el francès i l'italià).

Així, en la primerenca [STS de 25 d'abril de 1990](#) el TS entén que la marca *Mousse fruits* es pot inscriure tenint en compte que *mousse* és genèric però *fruits* no, tot i que el recurrent diu que és català i entès per la ciutadania espanyola. També en trobem una referència molt clara en la [STS de 9 de març de 2009](#), en què el fet que les dues marques en litigi siguin fonèticament semblants porta a denegar a la sol·licitant la possibilitat de registre, tot i que el significat d'una paraula i de l'altra són molt diferents (*Zarra* i *Izarra*) (també, STS de 15 de gener de 1995, 15 de març de 2002, 22 de desembre de 2009, de 16 de juliol i 7 d'octubre de 2010, entre moltes altres). Fins i tot, la STS de 21 d'octubre de 2008 indica que *Bavaria* no equival a *Baviera*, “que carece de significación en nuestra lengua”.

En d'altres casos, però, el TS ha atès la perspectiva de la llengua de la designació, com la [STS de 20 de febrer de 2006](#) (mot *ikusí*, *visió* en basc), [17 de juliol de 2007](#) (*fresc* com a mot genèric) o [5 de febrer de 2008](#) (*marítim* com a mot genèric).

Com indicàvem, també cal tenir en compte que el coneixement de lèxic d'altres llengües per part del “consumidor mitjà” també influeix en la valoració de l'accessibilitat de les marques al registre: [STS de 7 de maig de 2008](#) (considera conegut el terme *souvereign*, *soberano* en castellà), [25 de setembre i 1 d'octubre de 2008](#), [11 d'octubre de 2016](#) o [1 de març de 2017](#) (es considera àmpliament coneguda la paraula *boys*).

4.2 Etiquetatge

L'etiquetatge dels productes comercialitzats, punt en què s'entrellacen la normativa europea, l'espanyola i l'autònoma, significadament la catalana, ha estat objecte, en el seu vessant lingüístic, de dos pronunciaments del TS, a banda de les decisions en seu constitucional. El primer, la [STS de 17 de gener de 2000](#), amb moltes referències sobre la normativa aplicable, se centrava sobretot a un defecte de caràcter procedimental en l'aprovació de la norma reglamentària. En canvi, la [STS de 4 de juny de 2002](#) entra en el fons de la regulació lingüística a la norma general de l'etiquetatge (Reial decret 1334/1999, de 31 de juliol). La normativa de la Unió Europea estableix que en l'etiqueta dels productes alimentaris hi havien de figurar nou indicacions en una llengua comprensible per al consumidor, mentre que la norma espanyola només estableix que n'havien de figurar tres en castellà, que són les més rellevants des d'un punt de vista sanitari, precepte amb caràcter bàsic per a les comunitats autònomes.

El Tribunal rebutja la pretensió de la recurrent i no anul·la el Decret. Són interessants els tres eixos entorn dels quals gira l'argumentació del TS: la voluntat finalista de la norma europea, que permet que l'Estat adapti

la legislació no seguint la literalitat del text, sinó l'obligació d'un resultat –comprensibilitat de les indicacions que contenen les etiquetes de productes alimentaris–; la utilització de la noció de llengua comprensible, per entendre que les llengües autonòmiques també poden complir aquesta funció, i l'argumentació que en l'aplicació de la norma comunitària s'ha de respectar l'estructura composta de l'Estat i, per tant, la divisió de competències entre poder central i comunitats autònomes.

Com es posà en relleu en la crònica, el fet de no obligar que tot l'etiquetatge fos en castellà (llengua oficial de la Unió Europea) no impedia que les empreses puguin fer tot l'etiquetatge en castellà.

4.3 La llengua en contractes privats

El cada cop més gran volum de transaccions econòmiques entre subjectes privats de diferents països fa que a vegades sorgeixin dificultats lingüístiques en la contractació. N'és una mostra la [STS de 20 de juliol de 2011](#), que enjudicia una compravenda internacional en què el demandant només va signar la versió castellana del contracte, en què no hi figurava la clàusula de submissió jurisdiccional en cas de disputa en l'aplicació del contracte, que només era en la versió en alemany. El TS acull la pretensió per falta de consentiment. Igualment, en la [STS de 15 de desembre de 2017](#), i en un sentit contrari, en un cas de contractes fets sobre aprofitament per torns de béns immobles d'ús turístic (regulat per una directiva europea i per una llei de transposició), el TS entén que no hi ha vici contractual perquè el contracte signat era en la llengua del contractant i, tot i algunes incorreccions, era substancialment comprensible.

5 Els mitjans de comunicació i el sector audiovisual

5.1 Ajuts a obres audiovisuals o cinematogràfiques en llengua pròpia

Sobre l'activitat de foment en l'àmbit de la comunicació i audiovisual, el TS s'ha pronunciat a favor d'establir el requisit de producció o distribució en la llengua pròpia per rebre ajuts públics. Una important i primerenca sentència, la [STS de 18 de gener de 1988](#), enjudicia un premi cinematogràfic en què el català és un requisit. El TS indica, invocant jurisprudència constitucional, que no es trenca el dret a la igualtat perquè davant de situacions no iguals es poden prendre mesures diferents, i això passa amb la necessitat de fomentar el català, sempre que les mesures siguin proporcionals a la finalitat perseguida.

Igualment, les [STS de 25 de març i de 2 de juny de 1998](#) rebutgen la impugnació de subvencions a obres de cinema en català, per a les quals s'establí l'obligació de distribuir-les en català a Catalunya. Busca la situació real: a) Hi ha poques pel·lícules en català, b) és molt superior la població catalanoparlant que els films en català; c) l'idioma propi constitueix un bé cultural, i d) la mesura és adequada i proporcional.

I des del punt de vista de l'aplicació d'aquests principis, la [STS de 20 d'abril de 1999](#) enjudicia la revocació d'una subvenció perquè l'empresa els havia distribuït en castellà. El TS ho valida.

5.2 Dret a rebre la informació en castellà

Un segon conflicte judicial que es plantejà que afecta l'àmbit audiovisual és la pretensió que els continguts emesos en mitjans televisius d'àmbit català es fessin també en castellà. Així, la [STS de 9 de novembre de 1988](#) revoca la Sentència de l'AN que acollia la pretensió de l'actor que TVE a Catalunya emetés un programa en castellà perquè se li vulnerava el dret a rebre informació (article 20.d CE) en relació amb el principi d'igualtat (art. 14). El TS ho rebutja perquè entén que el ciutadà no té dret a rebre la informació que vol i com vol, i no entra, per tant, aquest dret dins de l'article 20. També hi incorpora una valoració del conjunt de la programació televisiva, que és clarament favorable al castellà. En aquell moment el Tribunal indicava que hi havia un 30 % de programes en català per a un 90 % de població que l'entén.

La [STS de 16 de febrer de 1993](#) torna a enjudiciar el qüestionament de programes en català pel canal TV2 sobre la base de la vulneració dels articles 14 (igualtat) i 20.d (dret a rebre informació) de la Constitució. Semblantment al precedent, el TS indica que: 1. qui té el dret d'informació (canal i contingut) és l'informant; 2. pel que fa als mitjans públics, només hi ha un mandat de respectar el pluralisme “de la societat i de les llengües d'Espanya” (recollit a la llei), i 3. cal veure el conjunt de la programació en quin idioma es rep. En

tot cas, no hi ha dret subjectiu incondicionat de rang fonamental i, segon, l'espai comunicatiu no està format per espais estancs (públic/privat; autonòmic/estatal).

Segons el TS, el principi d'igualtat es violenta quan es tracten situacions de manera diferent sense justificació i entén que no es poden configurar els mitjans estatals com a mitjans en castellà i els autonòmics com a mitjans en català. El més important és el judici de proporcionalitat. Acabava amb unes reflexions contràries a les tesis del recurrent avançades en relació amb altres àmbits de la doctrina: “la defensa del principio de igualdad y no discriminación en el ámbito de la recepción televisiva está planteado sobre la base de un formalismo uniformador inaceptable y conducente al absurdo”.

La STS de 7 d'octubre, pel que fals mitjans de la Generalitat, ratifica i perfila la mateixa tesi: l'emissió íntegra en català no conculca cap dret fonamental tant pel fet que l'oferta és molt més àmplia en castellà com perquè el dret a rebre la informació no es predica del que vol sentir l'oient, sinó de la veracitat de la notícia.

5.3 Compliment del règim lingüístic en les concessions

Una perspectiva no tan favorable al català la trobem a diverses sentències que enjudicien el compliment del règim lingüístic de les concessions radiofòniques. Començant per la impugnació de la norma, la [STS de 7 de febrer de 2006](#) rebutja el règim sancionador que establia el Decret 269/1998, de 21 d'octubre, sobre el règim jurídic de les concessions radiofòniques de freqüència modulada en entendre que no tenia prou cobertura legal. El pronunciament del TS no afectava les disposicions legals i reglamentàries que establien les quotes lingüístiques com a mesures promocionals del català en l'àmbit de la radiodifusió, però les deixava sense règim sancionador.

En el camp de l'aplicació normativa, en les [STS de 15 de novembre de 2005](#) i [de 25 d'octubre de 2006](#), el TS revoca la denegació de renovacions de les concessions de dues emissores perquè no respectaven les quotes d'emissió en català. En ambdós casos no entra a fons a analitzar la falta de compliment, tot i que indica que la renovació de la concessió s'ha de fer respectant la nova normativa lingüística.

Finalment, pel que a aquest bloc, esmentem només la [STS de 4 de març de 2009](#), que refereix les irregularitats en un procés de concessions radiofòniques a Galícia en què s'havien atorgat més punts en l'adjudicació per l'ús del gallec a les empreses emissores que usaven menys el gallec que a la que el feia servir més, i sobretot la [STS de 19 de juliol de 2018](#), en la qual el TS jutja la impugnació del concurs per a diverses llicències noves per a la prestació de serveis de comunicació audiovisual de caràcter comercial i en obert de Cantàbria i ratifica la competència de la comunitat autònoma dins el marc de la legislació bàsica de l'Estat i de la normativa comunitària, amb diverses referències al respecte i promoció de la diversitat cultural i lingüística en el servei públic de comunicació audiovisual.

5.4 Espai audiovisual català-valencià

Dins la configuració d'un àmbit audiovisual en la llengua oficial pròpia i les dificultats per arribar-hi, cal esmentar la [Sentència de 5 de desembre de 2012](#). La resolució estima el recurs interposat per Acció Cultural del País Valencià en contra de les sancions imposades a aquesta entitat per la Generalitat Valenciana per la reemissió de la programació de TV3 al País Valencià. La resolució judicial, que es fonamenta en motius de tipus competencial, conté unes consideracions remarcables sobre la incapacitat demostrada pel legislador estatal per oferir una solució més adequada a l'objectiu de garantir la comunicació audiovisual entre les comunitats autònomes que comparteixen una mateixa llengua, en sintonia amb el principi de recepció “sense fronteres” i amb els mandats de la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries.

Sobre el conflicte pels repetidors de TV3 al País Valencià, la [Sentència de 31 d'octubre de 2014](#) resol, en el mateix sentit que la precedent, la falta de competència de la Generalitat Valenciana per sancionar una fundació privada, amb la consegüent anul·lació de les sancions imposades a l'entitat pel Govern valencià.

5.5 Televisió digital terrestre

Dins la perspectiva de la consolidació d'un espai comunicatiu en comunitats autònomes amb llengua pròpia, és rellevant la [Sentència d'11 de juliol de 2016](#), que desestima el recurs contenciós administratiu interposat

per la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals contra el Reial decret que aprova el Pla tècnic nacional de la televisió digital terrestre, que afectava la distribució del número de múltiplex entre els diferents operadors públics i privats. La CCMA considera que s'havien vulnerat les competències i facultats de participació autonòmiques en la presa de decisions que afecten l'àmbit audiovisual, però el TS ho rebutja adduint la competència exclusiva de l'Estat sobre telecomunicacions i el caràcter eminentment "tècnic" de les decisions vehiculades per la norma. Ara bé, a ningú no se li escapa el relleu polític i social de la decisió.

5.6 Obligació de finançament d'obres audiovisuals

Una de les qüestions que ha suscitant més nombre de pronunciaments en els darrers anys en l'audiovisual ha estat l'obligació d'invertir en el finançament anticipat de llargmetratges i curtmetratges cinematogràfics i pel·lícules per a televisió, europeus i espanyols (el Reial decret 1652/2004, de 9 de juliol, que recollia la Directiva 89/552/CEE, sobre la coordinació de disposicions legals, reglamentàries i administratives dels estats membres relatives a l'exercici d'activitats de radiodifusió televisiva), i, en concret, l'obligació de destinar un 5 % dels ingressos anuals a produccions europees, un 60% de les quals en llengües espanyoles. Després d'algunes resolucions amb incidència en aquesta qüestió (per exemple, [STS de 4 i 18 de juliol de 2006](#)), la [interlocutòria de 18 d'abril de 2007](#) planteja una qüestió prejudicial al Tribunal de Justícia de les Comunitats Europees en què es planteja la legitimitat, a l'empara dels objectius de política lingüística, de la clàusula que imposa reservar el 60 % d'aquest finançament obligatori a obres en llengua original espanyola. La Sentència del TJCE de 5 de març, admet aquesta restricció a la lliure prestació de serveis, la llibertat d'establiment i la lliure circulació de capitals i de treballadors, per causa d'una "raó imperiosa d'interès general", atès el legítim objectiu dels estats de defensar i promoure les seves llengües oficials. Enjudicien qüestions relatives a aquesta obligació, amb referència a la sentència europea, les [STS de 17 de març de 2009](#).

Malgrat la resolució europea, i davant noves impugnacions, el TS planteja una qüestió d'inconstitucionalitat mitjançant la [interlocutòria de 9 de desembre de 2009](#), en què expressa els seus dubtes sobre la col·lisió entre l'obligació de finançament i la llibertat d'empresa. La STC 36/2016, de 3 de març, avala la constitucionalitat de l'obligació legal dels operadors privats de televisió de destinar el 5 % dels seus beneficis anuals a finançar llargmetratges i films televisius en llengües originals espanyoles i de la Unió Europea. Reactivats els procediments judicials, les [STS de 7 i de 20 de juliol i 4 d'octubre de 2016](#) desestimen els recursos contra el reglament que desplega la previsió legal esmentada. Cal fer notar que, pel que fa a una de les impugnacions sobre finançar cine en gallec, català i eusquera, el TS defuig qualsevol referència positiva al foment del plurilingüisme de l'Estat, cosa que contrasta amb la posició sostinguda pel Govern espanyol davant el TJUE, on va defensar aquesta normativa sobre la base de "raons culturals en defensa del multilingüisme espanyol".

Altres sentències han anat incidint, sovint de manera tangencial o en aspectes concrets de l'obligació, sobre aquesta qüestió, com dues [sentències de 25 d'octubre i una de 8 de novembre de 2017](#) o una de [20 de juny de 2018](#).

6 La toponímia

La designació del nom dels llocs i de les persones constitueix una de les representacions simbòliques de la llengua més rellevant per als seus parlants. Pel que fa a la toponímia, cada legislació autonòmica ha optat per vies jurídiques pròpies per recuperar els noms dels llocs en la llengua pròpia. I també s'ha suscitat una certa conflictivitat en aquest àmbit, justament per la voluntat de contrarestar les polítiques de restitució dels topònims en la llengua oficial pròpia.

Si bé no s'ha produït un gran nombre de resolucions, sí que afecten diversos territoris i hi ha alguna resolució amb importants reflexos doctrinals. En general, s'han desestimat les pretensions dels que, sota diversos al·legats jurídics, pretenien mantenir en castellà la toponímia dels territoris amb llengua pròpia. Els arguments substancials emprats són que la toponímia és competència autonòmica i que el concepte de llengua pròpia incideix en la preferència per l'expressió del topònim en aquesta llengua.

La [STS de 27 de gener de 1995](#) resol validant la legalitat del Decret de la Generalitat de Catalunya 789/1991, que fixava, territorialment, els topònims oficials en català i aranès. L'argument era la vulneració de drets fonamentals de l'article 3 i de l'article 14 de la CE. Descartat l'article 3 perquè no conté drets fonamentals, sobre el principi d'igualtat, el TS descarta cap vulneració perquè "no se plantea en definitiva un problema de igualdad o desigualdad de los españoles ante la ley, sino una comparación en abstracto de las lenguas castellana y catalana en cuanto a instrumentos de la toponimia".

També drets, però en un sentit oposat, és el que enjudicia la [STS de 26 de gener de 1998](#), que acull la pretensió del recurrent que en el carnet de conduir com a mínim li figurin en valencià el nom del municipi i de la província (la Vila Joiosa i Alacant). Sorprenentment, l'argument emprat no és ni perquè el valencià és la llengua pròpia, ni la competència de comunitat autònoma, sinó el dret del ciutadà a rebre en l'idioma oficial la resposta de l'Administració. Per contra, la [STS de 21 de febrer de 2000](#) avala el restabliment del nom valencià la Vall d'Uixó amb l'argument substancial que forma part de la competència autonòmica. També argumenta la manca de consistència del fonament del que va impugnar el nom i de la sentència d'instància que va avalar aquesta impugnació: que el canvi de "Vall de Uxó" a "la Vall d'Uixó" era un canvi de nom del municipi.

Un conflicte de trajectòria judicial llarga i argumentació substantiva és el que suscita l'ús del topònim castellà que feia l'Ajuntament de la Corunya. Amb la lògica de les sentències anteriors, el TS acull la pretensió de la Mesa pola Normalización Lingüística i rebutja la pretensió de l'Ajuntament de fer servir el topònim castellà en contra de la designació oficial A Coruña (aprova pel Decret gallec 146/1984, de 27 de setembre). Destaquem especialment, però, i a banda del principi de competència autonòmica en la matèria, les consideracions que fa del significat jurídic del gallec com a llengua pròpia i fonament per a la designació gallega, i del valor de la llengua com a factor d'integració política: [la declaració del gallec com a llengua pròpia de Galícia] "justifica, en primer lugar, que los topónimos de Galicia tengan como única forma oficial la gallega, correspondiendo a la Xunta de Galicia la determinación de los nombres oficiales de los municipios que serán los legales a todos los efectos".

Tanmateix, el contenciós pel nom continua en impugnar-se la inscripció del nom en gallec en el registre d'ens locals de l'Estat (la [STS de 19 de setembre de 2001](#) ho rebutja pel mateix motiu competencial que a la primera sentència). I finalitza amb la [Sentència de 5 de juliol de 2006](#), que torna a ratificar l'oficialitat única del topònim A Coruña davant de la darrera impugnació per part de l'Ajuntament d'aquesta ciutat de les resolucions judicials dictades en la fase d'execució de la Sentència de l'any 2000 (en el mateix sentit, la [STS de 12 de juny de 2009](#), que ratifica la necessitat de l'ús del topònim oficial en la documentació oficial, en aquest cas, la judicial).

A Galícia també, esmentem la [STS de 12 de juny de 2002](#), que rebutja la pretensió del recurrent de tornar a la denominació castellana del municipi d'A Pobra do Carmiñal. El TS torna a recórrer a l'argument de la competència autonòmica i de la llengua pròpia com a fonament de l'única forma oficial.

Finalment, molt més recent, la [STS de 31 de maig de 2011](#) valida, en contra del criteri de l'Administració de la Comunitat de Navarra, la modificació feta per l'Ajuntament d'Estella per passar a denominar-se Estella-Lizarrá. És interessant que el TS rebutja la interpretació més restrictiva de l'ús del basc en la toponímia de la zona mixta que sostenia el Govern de Navarra i valida el canvi de topònim que incorpora el basc.

7 Altres qüestions

Reportem aquí, breument, qüestions tractades en diverses resolucions relacionades amb la llengua, tot i no formar part pròpiament de la regulació juridicolingüística.

7.1 Versions lingüístiques del dret de la Unió Europea

Les diferències en les versions lingüístiques del dret europeu a l'hora d'aplicar-lo als estats i de fer la transposició al dret intern han centrat l'atenció de diverses resolucions. Els mecanismes per solucionar les diferències que puguin suscitar l'existència de legislació en diferents llengües originals i la consegüent possibilitat de creació de termes i expressions amb abast jurídic diferent han estat la mateixa tasca interpretativa dels tribunals, el

recurs de cassació al TS o el plantejament de la qüestió prejudicial al Tribunal de Justícia de la Unió europea. Algunes de les resolucions que afronten aquest tema són les de 27 de gener, 10 de febrer, 8 de maig, 25 i 29 de setembre i 18 de novembre de 2015, 25 de febrer, 5 de maig i 27 d'octubre de 2016, entre moltes altres.

7.2 Acreditació dels coneixements de la llengua en els processos selectius

També s'han suscitat diversos conflictes en l'acreditació del nivell de llengua que els candidats aporten en processos selectius en què participen, en alguns casos de llengües oficials pròpies, però darrerament d'idiomes estrangers. La falta de cura en la determinació d'equivalències tingudes en compte per les diverses administracions convocants ha portat a situacions poc afortunades, en detriment de la correcta valoració dels mèrits lingüístics adduïts. Val a dir també que la valoració que a vegades fa el TS no ha estat gaire encertada. Darrerament, l'adopció del Marc europeu comú de referència ha aportat unes pautes més clares en aquest sentit.

7.3 Convalidació d'estudis de traducció i interpretació per a l'habilitació de traductor i intèrpret jurat

Diverses resolucions fan referència a aquesta qüestió. La possibilitat que els que cursaven estudis de traducció i interpretació poguessin convalidar les assignatures per obtenir l'habilitació d'intèrpret jurat que dona el Ministeri d'Afers Exteriors va ser una via molt sol·licitada i que va generar diversos conflictes per la denegació de l'habilitació. Fins a l'any 2015 el TS va mantenir, d'acord amb la normativa, una tendència favorable a la convalidació, però la [STS de 24 de març de 2015](#) marca un gir cap a la restricció importantíssima de la convalidació dels estudis universitaris. El Reial decret 2002/2009, de 23 de desembre, pel qual es modifica el Reglament de l'Oficina d'Interpretació de Llengües del Ministeri d'Afers Exteriors, disposa un règim transitori que pràcticament suposa l'eliminació final d'aquesta exempció que abans operava pràcticament de manera automàtica.

Conclusions

La primera constatació després de traçar el recorregut seguit per la jurisprudència del TS (i tangencialment d'algunes resolucions de l'Audiència Nacional i de la doctrina de la Direcció General dels Registres i del Notariat) és que la litigiositat sobre l'ús de les llengües, sobretot oficials, i els drets lingüístics assoleix un volum notable. Certament, sovint moltes resolucions hi incideixen de manera col·lateral, però, en conjunt el corpus doctrinal acumulat al llarg de quaranta anys és important.

Cal destacar que l'àmbit de l'ensenyament i el dels usos administratius i l'exercici dels drets lingüístics en les relacions amb els poders públics constitueixen el gruix de la jurisprudència reportada. Una menció especial també mereixen les resolucions relatives a la valoració de les llengües oficials pròpies en els processos selectius i, en general, en la provisió de llocs de treball de l'Administració pública. Juntament amb aquestes matèries de llarga trajectòria judicial, s'apunten qüestions noves amb implicacions lingüístiques, com ara l'exigència de coneixement del castellà per obtenir la nacionalitat per residència.

En la majoria de temes relatius a l'ús de la llengua, en la doctrina i en les decisions del TS s'aprecia una evolució que va des d'una posició inicial clarament refractària, no ja al fet plurilingüe de l'Estat, sinó al simple exercici de drets lingüístics per part dels ciutadans de les comunitats amb llengües minoritàries i a l'establiment de polítiques públiques que afavoreixin aquestes llengües, cap a una assumpció, sovint poc convençuda i amb no poques contradiccions, d'aquest fet plurilingüe. En els seus eixos bàsics aquesta evolució ve molt empenya per la jurisprudència del Tribunal Constitucional. Així es palesa en l'acceptació del requisit d'acreditació de la llengua en l'accés a la funció pública, en l'acceptació del model de conjunció lingüística establert a Catalunya amb el català com a llengua vehicular o en la consideració de la unitat lingüística entre català i valencià.

En conjunt, però, el TS, exceptuant algunes resolucions favorables a les llengües espanyoles minoritzades, s'ha configurat com un baluard de defensa del castellà davant les polítiques públiques de normalització. En són mostra l'ús sovintejat i expansiu del "deure constitucional de conèixer el castellà", la reticència dels mínims efectes de les llengües pròpies més enllà del territori on són oficials (contradient la Carta europea per a les llengües regionals o minoritàries) o la identificació del castellà com a llengua general d'ús, especialment

en l'exercici de competències centralitzades (registres centralitzats, Administració de justícia, nacionalitat, etc.). D'aquesta concepció participa també la doctrina de la DG dels Registres i del Notariat, que, malgrat l'evolució que ha tingut arran de diverses reformes legislatives, encara manté posicions de predomini del castellà en usos registrals que contradiuen l'esperit la mateixa normativa que els regula.

Finalment, la influència de la STC 31/2010, relativa a la reforma de l'Estatut d'autonomia català de 2006, es deixa sentir amb força en la doctrina del TS, en molts casos molt més enllà del que el text de la mateixa sentència requereix. Així, hi ha una intervenció clarament restrictiva en l'ús del català a l'ensenyament i en els usos administratius de les administracions pròpies de la comunitat. S'extreuen moltes conseqüències d'una necessària posició d'"equilibri" o "paritat" entre les llengües oficials, de manera que s'anul·la la idea de preferència en favor de la llengua pròpia. I quan s'accepta que aquesta és usada majoritàriament, la legitimitat de l'ús no es fa dependre de la decisió del poder públic democràticament escollit, sinó del mandat de normalització lingüística, que tendeix a restituir l'ús normal de les llengües pròpies, de manera que, quan aquest ús es consideri complet, la doctrina del Suprem sembla indicar que res justifica una proporció diferent d'ús. La idea de fons, doncs, apunta la proposició d'un cert bilingüisme oficial en aquests àmbits.